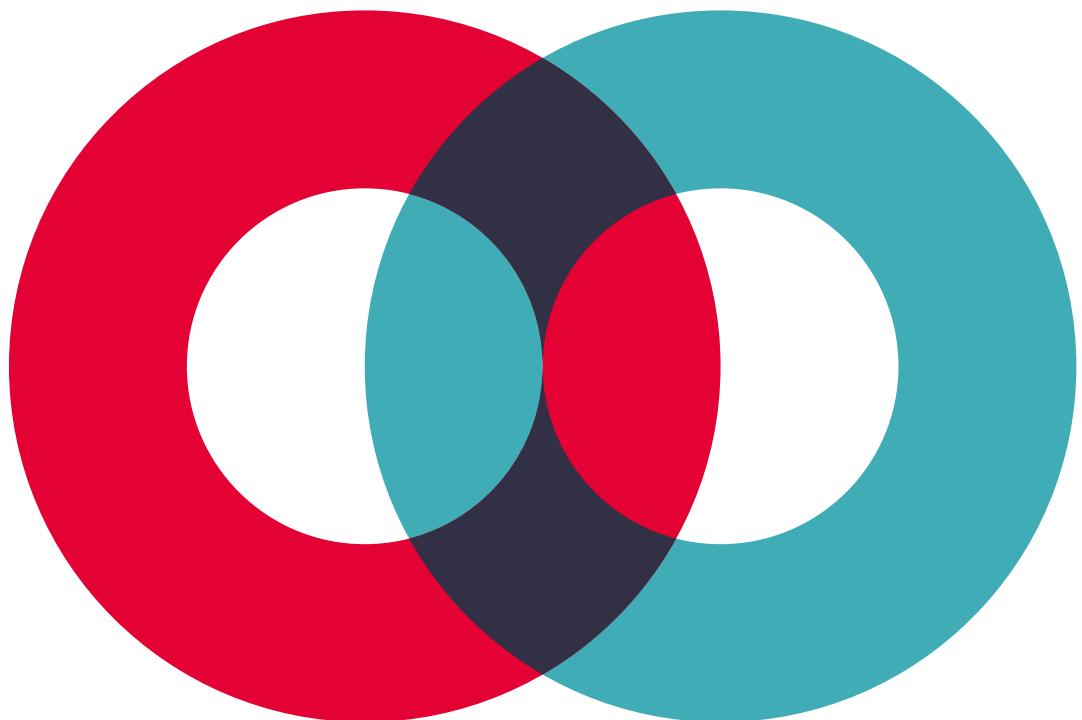

Progresívne Slovensko

Vízia jednej krajiny

Ďakujeme všetkým expertom, spolupracovníkom a členom komunity PS, ktorí prispeli svojou odbornosťou, skúsenosťami, návrhmi a názormi k formovaniu tejto vízie. Výslednú podobu dokumentu spracovali Martin Dubéci, Zora Jaurová, Michal Šimečka a Ivan Štefunko. Je ideovým rozvinutím hodnotového manifestu, ktorý PS predstavilo koncom roku 2016.

Dokument základný rámec pre prípravu volebných programov vo voľbách do orgánov samosprávy, Európskeho parlamentu a Národnej rady SR.

Obsah

4	ÚVOD
8	Krajina s potenciálom
10	Krajina, ktorá dospela
12	Prečo progresivizmus?
14	VÍZIA PROGRESÍVNEHO SLOVENSKA
16	SVET A EURÓPA V ROKU 2030: SME NA TO PRIPRAVENÍ?
18	1. Nové ekonomicke a sociálne výzvy
36	2. Demokracia a identita v meniacom sa svete
48	3. Globalizácia a geopolitické zmeny
58	4. Klimatická zmena, udržateľný rozvoj
68	NAŠA VÍZIA – NAŠE PRIORITY
70	Čo chceme dosiahnuť do roku 2030
74	1. Ľudský kapitál
82	2. Nový ekonomický a sociálny model
106	3. Spravodlivý a efektívny štát
116	4. Súdržná spoločnosť
124	5. Sebavedomá a bezpečná krajina
132	6. Udržateľná krajina
140	ČOMU VERÍME: DESATORO PROGRESÍVNEHO SLOVENSKA

Je súčasné Slovensko naozaj tým najlepším z možných svetov? Napriek mnohým nesporným úspechom a povzbudivým štatistikám silne v spoločnosti pocít, že to tak nie je. Krajina zdanlivo funguje, no v skutočnosti prešľapuje na mieste. Hromadia sa v nej neriešené problémy, ktoré brzdia jej potenciál a ohrozujú našu budúcnosť.

Za posledné desaťročie neprebehla ani jedna zásadná reforma verejných politík, ktorá by Slovensko pripravila na výzvy 21. storočia. Máme solídný hospodársky rast, ale nedokážeme vytvoriť ekonomickej príležitosti pre ľudí, ktorí ich najviac potrebujú. Vyberáme čoraz viac daní, ale školstvo a zdravotníctvo ostávajú zanedbané, nehovoriac o vede, či inovatívnej ekonomike. Rozširujeme mestá a budujeme nové cesty, ale nepestujeme úctu k verejnému priestoru, kultúre a prírode.

Štát a jeho inštitúcie, ktoré majú byť symbolom spoločného dobra, sú v očiach verejnosti symbolom nekompetentnosti a korupcie. Politická debata je vyprázdená, neschopná nahliadnuť za obzor aktuálnych sporov a škandálov. V spoločnosti medzitým narastá frustrácia. Pozorujeme ju všade – v diskusiách na sociálnych sieťach, na protikorupčných protestoch, v hromadnom odchode mladých za štúdiom a prácou do zahraničia, či v sympatiách k extrémistickým spodným prúdom.

Tour Progres Slovenska, Bratislava

„ Slobodu chápeme nielen ako nezávislosť od vonkajších zásahov, ale ako reálnu príležitosť na dôstojný a plnohodnotný život pre každého človeka, bez ohľadu na to, z akých pomerov pochádza.

Krajina s potenciálom

Moderné Slovensko je pritom mimoriadne úspešným príbehom, plnom pozoruhodných vzopäť, často aj zoči-voči nepriazni dejín. Pred 120 rokmi sme mali len 100 maturantov a žiadnu univerzitu. Dnes zavŕšujeme 25 rokov existencie samostatného štátu ako spolutvorcovia demokratickej Európy. Vďačíme za to odhodlaniu a obetiam mnohých generácií v zápase o slobodu a demokratickú emancipáciu: od obrodeneckých spisovateľov po hnutie hlasistov v 19. storočí, od prvorepublikových agrárnikov a sociálnych demokratov po protifašistických bojovníkov v Povstaní, od slovenských lídrov Pražskej jari po podzemnú cirkev a disidentské a ochranárske združenia v časoch normalizácie, od novembra 1989 po zlomové voľby v roku 1998. Pokrok v slovenských dejinách nikdy nebol dielom náhody ani zásluhou jedného výnimcočného lídra, ale výsledkom spoločného úsilia rôznych skupín ľudí, ktorým neboli ľahostajný osud národa.

Dnes máme tie najlepšie predpoklady nadviazať na ich odkaz.

Východisková pozícia Slovenska je v mnohých ohľadoch lepšia než v okolitých štátoch. Naše liberálno-demokratické inštitúcie vykazujú odolnosť, aká je v dnešnom stredoeurópskom kontexte skôr výnimkou. Makroekonomická aj fiškálna situácia je priaznivá a Slovensko je ako člen Eurozóny a Schengenu v najužšom okruhu európskej integrácie.

To, čo nám však chýba, je vízia vlastnej budúcnosti. Posledným výrazným modernizačným projektom bol náš vstup do EÚ a NATO spojený s reformami zo začiatku tisícročia. Pokrok sme chápali ako dobiehanie „Západu“ po stratených dekádach komunizmu a rokoch mečiarizmu. Ekonomicky sme sa stotožnili s obrazom tatranského tigra – krajiny s atraktívnym prostredím pre zahraničné investície. Keďže žiadna nová veľká idea rozvoja neprišla, v tomto obraze sme ustrnuli dodnes, hoci svet okolo sa medzitým radikálne zmenil.

Ked' sa dnes obzrieme okolo seba, zistíme, že svet bezstarostnej globalizácie a priaznivej geopolitickej situácie, ktorý nabudil tatranského tigra, je nenávratne preč. A s ním aj potenciál intenzívneho hospodárskeho rastu založeného na lacnej pracovnej sile, nízkych sociálnych a environmentálnych štandardoch či stabilnom prísune eurofondov. Postkomunistický model modernizácie sa vyčerpal. Zmenilo sa nielen prostredie – európske aj globálne, ale aj naše vlastné nároky a očakávania.

Ako teda nájsť novú víziu budúcnosti? Ako pretaviť súčasnú nespojnosť do pozitívnej a sústredenej energie, ktorá pohne krajinou?

„ Pokrok v slovenských dejinách nikdy neboli dielom náhody ani zásluhou jedného výnimočného lídra, ale výsledkom spoločného úsilia rôznych skupín ľudí, ktorým neboli ľahostajný osud národa. „

Krajina, ktorá dospela

Kľúč k rozvoju Slovenska v najbližšej dekáde – v ére technologických zmien, geopolitických otriasov a prechodu na obnoviteľné zdroje – je inde než sme ho hľadali doteraz. Neleží v montážnych halách hrstky veľkých koncernov, ale vo vzdelanej, tvorivej a vnútorne stmelenej spoločnosti, schopnej konkurovať svojimi vlastnými ideami a riešeniami. Mierou jej úspechu nebude počet vyvzernutých áut, ale počet kvalitných škôl. Zmyslom jej ekonomickej aktivity nebude rast HDP, ale tvorba príležitostí na plnohodnotný a dôstojný život pre každého. Jej najdôležitejšou infraštruktúrou nebudú diaľnice a rýchlostné cesty, ale sociálne väzby a medzi-ludské vzťahy v našich firmách, školách, obciach a štátnych inštitúciách.

Verejné politiky a alokácie verejných zdrojov, aké dnes potrebujeme, sú iné než tie, ktoré ešte donedávna fungovali. Ich ústredným motívom musí byť rozvoj ľudského kapitálu, ktorý by sa mal stať novým modernizačným projektom Slovenska. Predpokladom tohto projektu je hĺbková reforma vzdelávania – od postavenia učiteľov, cez systém riadenia, po samotný obsah výuky. Reštart vzdelávacieho systému sa musí stať podobným symbolom pokroku, akým bola v nultých rokoch rovná daň. Súvisiacou prioritou musí byť strategická podpora domáceho inovačného ekosystému, prepájajúceho výskumné pracoviská a podnikateľské prostredie. V ňom spočíva zdroj konkurencieschopnosti Slovenska v ekonomike budúcnosti.

Zároveň potrebujeme verejné politiky, ktoré nesmerujú len k akumulácii materiálneho bohatstva, ale aj k zvyšovaniu kvality života a spevňovaniu tkanív, ktoré držia spoločnosť pokope. To v praxi znamená rádovo väčší dôraz na boj proti sociálnemu vylúčeniu, na rovnosť príležitostí, ale aj na rozvoj kultúry, kultiváciu verejného priestoru či ochranu životného prostredia. Odrazom tejto vnútornej premeny bude aj naše nové sebavedomie. Z krajiny, ktorá sa vždy len pasívne pridávala a „dobiehala“ ostatných, neistá si svojou identitou a miestom v integrovanej Európe, sa musí stať krajina, ktorá aktívne utvára podobu európskeho projektu, pretože ho považuje za svoj vlastný.

V našej vízii Slovensko definitívne vykročí z tieňa postkomunizmu. Zanechá za sebou epochu prudkého, no krehkého a nevyrovnaného vývoja. Poučí sa z neho a získa novú hĺbku, podobne ako mladý človek, ktorý si pri prechode do dospelosti začína uvedomiavať, že energia mladosti má svoje limity a je nutné prijímať život v jeho širších súvislostiach, s novou zodpovednosťou, múdroštvom a pokorou. Naša krajina v roku 2018 oslávila štvrtstoročie samostatnosti. Je načas, aby dospela.

„ Predpokladom tohto projektu je hĺbková reforma vzdelávania – od postavenia učiteľov, cez systém riadenia, po samotný obsah výuky. Reforma vzdelávania sa musí stať podobným symbolom pokroku, akým bola v nultých rokoch rovná daň. „

Prečo progresivizmus?

„O toľko som voľnejší, o koľko som učenejší“, poznamenal si v roku 1905 do denníka M. R. Štefánik. Progresívne myšlienky sa napriek rôznym náhlym zvratom vinú slovenskými dejinami ako niť. Progresívne zmýšľanie, vtedajšie aj to súčasné, vychádza z tradície európskeho humanizmu, v ktorom je ústredným princípom rozvoj ľudskej slobody.

Slobodu chápeme nielen ako nezávislosť od vonkajších zásahov, ale ako reálnu príležitosť na dôstojný a plnohodnotný život pre každého človeka, bez ohľadu na to, z akých pomerov pochádza. Ozajstná sloboda nie je len otázkou občianskych práv či materiálneho zabezpečenia. Formuje ju aj kvalita a dostupnosť verejných služieb, hustota sociálnych vzťahov, prístup k poznávaniu, umeniu a prírode, pocit príslušnosti k širšiemu spoločenstvu. Preto je sloboda každého jednotlivca tým väčšia, čím súdržnejšia je spoločnosť ako celok.

V tomto svetle vnímame aj rolu demokratického štátu a verejných inštitúcií. Slovenská debata o štáte je dodnes v zajatí schematických sporov o jeho veľkosť a charakter. Jedni ho kritizujú ako večný zdroj útlaku – ako nepriateľa, ktorého treba za každých okolností potlačiť, aby sme uvoľnili energiu voľného trhu. Iní zas očakávajú od štátu neobmedzenú ochranu a prevzatie zodpovednosti za ich vlastné životy. Obe strany tohto sporu však vnímajú štát ako niečo, čo stojí mimo nich samotných, na čo nemajú dosah a s čím sa nestotožňujú.

„Slovenská debata o štáte je dodnes v zajatí schematických sporov o jeho veľkosť a charakter.

My naopak vnímame demokratický štát ako náš spoločný priestor, v ktorom sme si všetci rovní, z ktorého nikto nie je vylúčený a ktorý nám umožňuje spolupracovať na cieľoch presahujúcich súkromné záujmy a možnosti každého z nás. Základnou povinnosťou štátu je garantovať občanom bezpečnosť, spravodlivosť a poskytovať im kvalitné a dostupné služby. Verejné inštitúcie však majú aj hlbší zmysel – sú tou najvýznamnejšou silou, ktorá posúva spoločnosť vpred. Dnešným problémom Slovenska teda nie je primálo či priveľa štátnych zásahov, ale fakt, že štát nezvláda plniť toto svoje poslanie. Do verejného sektoru je potrebné vrátiť étos pokroku – motív, ktorý stál v pozadí všetkých klúčových zmien a reforiem od roku 1989.

Podobný zápas o budúcnosť sa viedie v celej Európe. Aktuálny vzostup progresívnych strán od Francúzska po Slovinsko je dôkazom toho, že klasické pravo-ľavé delenie ustupuje novému civilizačnému stretu. Politika sa štiepi na vzťahu k budúcnosti a jej obrazu.

Na jednej strane stoja sily, brániace status quo, či hlásajúce návrat do mýtickej minulosti. Do tohto konzervatívneho tábora patria nielen nationalistické a pravicové strany, ale aj mnohé sociálne demokracie, neschopné vystúpiť zo svojej ochranárskej a defenzívnej polohy. Oproti nim stoja progresívne hnutia a politici – pravičari aj socialisti, liberáli aj zelení. Zmenu nevnímajú ako hrozbu, ale ako príležitosť. Dokážu prísť s víziou lepšej budúcnosti a majú odvahu ju tvoriť. Takúto silu potrebujeme aj na Slovensku.

Progresívne sily prinášajú tiež novú formu politiky, kedy namiesto klasického pyramídového usporiadania politických strán vznikajú odspodu a často spontánne, stierajúc rozdiel medzi politickou stranou a občianskym hnutím. Slovensko sa potrebuje vymaniť z politického systému autoritatívnych lídrov a vytvoriť politickú scénu nového typu.

Tieto dôvody nás viedli k vypracovaniu nasledujúceho dokumentu, ktorý hovorí o našej vízii budúcnosti.

Vízia Progresívneho Slovenska

V tomto dokumente predkladá Progresívne Slovensko svoju víziu rozvoja Slovenska do roku 2030. Ide o rámcový dokument, ktorý sa snaží v prvej časti pomenovať výzvy, ktorým bude čeliť svet a Európa v najbližšom desaťročí a stav pripravenosti Slovenska na tieto výzvy v jednotlivých oblastiach spoločnosti. V nasledujúcej časti dokument ponúka predstavu pozitívneho vývoja krajiny a priorít, ktoré k nemu vedú.

Dokument je výsledkom širokého konzultatívneho procesu, na ktorom sa zúčastnilo viac ako 50 oslovených expertov a tiež členovia komunity Progresívneho Slovenska. Vychádza zo základných hodnôt Progresívneho Slovenska a bude slúžiť ako podklad pre tvorbu programových dokumentov a volebných programov.

SVET A EURÓPA V ROKU 2030 — SME NA TO PRIPRAVENÍ?

1. Nové ekonomicke a sociálne výzvy

Rapídnny technologický vývoj zmení podobu globálnej ekonomiky.

Vytvorí nový kontext pre výrobu, obchod, spotrebú či prácu samotnú. Krajiny postaví pred výzvu, ako svoje verejné politiky prispôsobiť novej realite, najmä vo vzdelávaní, pracovnom trhu a sociálnych službách. Slovensko je len na začiatku tejto cesty, hoci vzhľadom na štruktúru ekonomiky a demografický vývoj bude vystavené obzvlášť silnému tlaku technologických zmien. Na ich príchod je dnes krajina nepripravená, pretože dlhodobo zanedbáva kľúčové oblasti ako školstvo, vedu a inovačné prostredie, zdravotníctvo či aktívne politiky zamestnanosti a boj proti chudobe.

Štvrtá priemyselná revolúcia

Stojíme na prahu štvrej priemyselnej revolúcie. Rozvoj umelej inteligencie, robotických systémov, internetu vecí, autonómnych elektrických dopravných prostriedkov, 3D tlačových technológií, nanotechnológií, biotechnológií, nových možností ukladania energie, materiálového výskumu či kvantových počítačov – to všetko si

vyžiada zmeny v mnohých aspektoch ekonomickej a verejného života. Skokový technologický rozvoj môže zásadným spôsobom zvýšiť naše bohatstvo: vytvorí nové trhy, zníži náklady a prinesenie ekonomický rast tam, kde predtým neboli možné. V kombinácii s liberalizáciou obchodu však môže vyústiť do nového nárastu nerovností ako medzi štátmi, tak aj vo vnútri jednotlivých spoločností. Prehľbia sa rozdiely medzi tými, ktorí majú zručnosti s vysokou pridanou hodnotou – talent, tvorivosť, schopnosť generovať idey – a tými, ktorí tieto podstatné zručnosti 21. storočia z rôznych dôvodov nevlastnia.

Zmení sa charakter podnikania a ekonomickej aktivity, čo umožní aj malým hráčom efektívne konkurovať zavedeným firmám. Bude rásť objem a význam zdielanej ekonomiky, založenej na výmene tovarov a služieb prostredníctvom technologických platform, ako aj sociálneho a komunitného podnikania, ktorých cieľom nebude kumulatívny rast, ale spoločné dobro a udržateľný rozvoj. Tento odklon od tradičných ekonomických vzorcov si vyžiada nový a omnoho pružnejší regulačný rámec.

Klúčom k ekonomickému úspechu krajín bude schopnosť inovaovať a podieľať sa na špičkovom výskume, v ktorom zohráva rozhodujúcu rolu talent a úspešní sú teda pracovníci s vysokou pridanou hodnotou. V globálnej konkurencii uspejú tie krajinys či regióny, ktoré budú vedieť ľudský talent rozvíjať, pritiahať a udržať, a to aj prostredníctvom atraktívneho prostredia na život, vrátane dostupnosti kvalitných verejných služieb, ochrany životného prostredia a súdržnej komunity.

Revolúcia na trhu práce

Automatizácia a klesajúce náklady na ňu spôsobia revolúciu na trhu práce. Množstvo profesí, v súčasnosti vykonávaných ľuďmi zanikne, alebo prejde radikálnou zmenou. Pribudnú nové profesie a nové pracovné miesta s vyššími nárokmi na individuálnu kreativitu než tie, ktoré budú zanikať. Na pracovnom trhu budúcnosti budú mať ľudia bežne viacero rôznorodých zamestnaní na kratší čas.

Tieto zmeny roztvoria nožnice medzi jednotlivými typmi pracovných miest a miezd. Na jednej strane budú vzdelaní, adaptabilní a kreatívni pracovníci – v spolupráci s novými technológiami čoraz produktívnejší. Na druhej strane budú rutinné pracovné miesta automatizované a ľudia s nižším vzdelaním budú súťažiť o zmenšujúci sa počet horšie platených pracovných pozícií. Tento trend ohrozí tradičné formy sociálnej ochrany zamestnancov. Čoraz viac ľudí bude vystavených neistým formám zamestnania, čo si vynúti nové nástroje ochrany zamestnanca a spravodlivého odmeňovania.

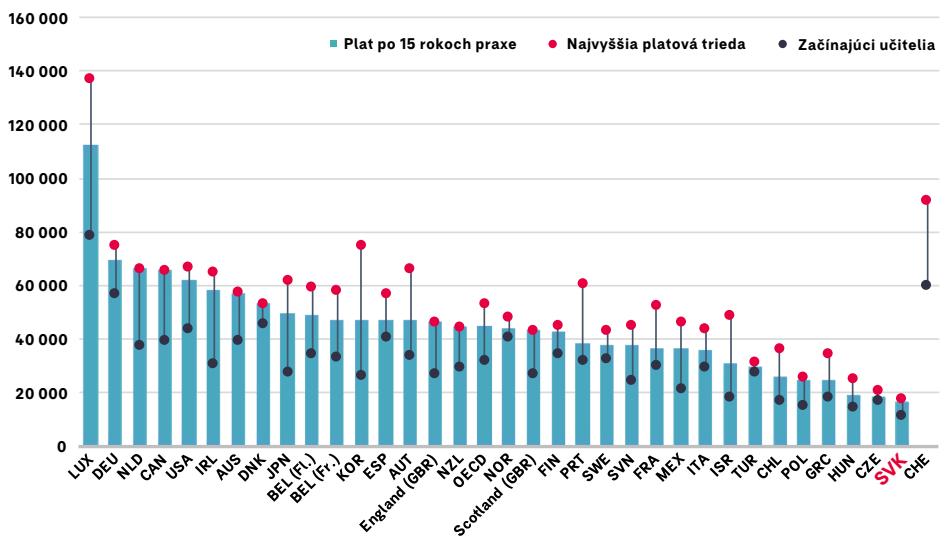
Nové vzdelávanie

Vo svete, kde najcennejšou komoditou bude ľudský kapitál, zohrá rozhodujúcu rolu kvalita vzdelávania. Digitálna gramotnosť sa stane nevyhnutnosťou, pričom požiadavky na ňu sa budú rok za rokom stupňovať. Z hľadiska profesionálnej dráhy bude najviac cenou zručnosťou okrem špecializácie aj schopnosť tvorivej syntézy.

Vďaka rozvoju digitálnych technológií a ich aplikácií na vzdelávací proces prestanú byť školy v dnešnej podobe kamenných inštitúcií jediným zdrojom kvalitného vzdelania a prípravy na profesionálnu dráhu. Čoraz častejšie ich budú dopĺňať a nahradzať rôzne typy virtuálnych a digitálnych vzdelávacích systémov a platforem. Z škôl samotných sa tak stanú multifunkčné inštitúcie, ktoré budú okrem klasickej výučby poskytovať mnohé poradenské a asistenčné služby, ako aj celoživotné vzdelávanie, ktoré sa stane novým štandardom..

Digitálne technológie zmenia rolu učiteľa. Z neomylnnej autority a jediného zdroja informácií sa stane sprievodca individuálnymi vzdelávacími cestami žiakov. Dôraz na jedinečný vývoj každého žiaka zvýsi nároky na schopnosti učiteľov vykonávať pedagogickú diagnostiku. Zároveň ale začne byť zrejmé, že učitelia nemôžu byť expertmi vo všetkých oblastiach. Školy sa preto otvoria odborníkom z vonkajšieho prostredia.

Platy stredoškolských učiteľov s bežnou kvalifikáciou vo verejných školách (2014)

Zdroj: OECD

Budúcnosť sociálneho štátu

Vzostup nových ekonomických modelov, s dôrazom na inovácie, ľudský kapitál a vzdelanie, prinúti štaty neustále inovaovať charakter verejných služieb a budúcnosti sociálneho štátu. To všetko sa bude odohrávať na pozadí demografických zmien a starnutia populácie, čo zasiahne najmä financovanie dôchodkových systémov.

Klúčovou výzvou bude udržateľnosť dostupného a kvalitného zdravotníctva. Napriek čoraz väčšiemu počtu ľudí trpiacich chronickými ochoreniami, sa v priemere budú ľudia dožívať vyššieho veku, najmä vďaka aplikácií technologických inovácií v medicíne. Jedným z následkov však bude zvyšovanie finančného zaťaženia zdravotných systémov. Ľudia sa budú v roku 2030 dožívať vyššieho veku, čo vyvolá vyššie náklady na dlhodobú starostlivosť a potrebu zmeny poistných systémov. Tam, kde tieto systémy nedokážu reagovať na nové okolnosti, bude narastať sociálna medzera medzi tými, ktorí majú prístup k najmodernejším zdravotníckym výdbytkom, a tými, ktorí si ich nemôžu dovoliť. Dôsledky tejto situácie sa prejavia na dĺžke či kvalite života.

Odvátitelná a predchádzateľná úmrtnosť v Európe

	Odvátitelná úmrtnosť	Predchádzateľná úmrtnosť		
	2013	2014	2013	2014
EU-28	131,1	126,2	219,2	213,9
Belgicko	103,6	94,9	226,3	216,0
Bulharsko	274,7	289,4	266,9	270,2
Česká republika	193,5	176,7	284,7	266,6
Dánsko	103,8	99,2	218,1	217,3
Nemecko	117,6	112,9	215,1	209,0
Estónsko	240,5	234,6	324,1	325,3
Írsko	116,8	112,4	204,3	202,2
Grécko	125,0	124,7	176,2	178,5
Španielsko	91,1	88,6	163,2	159,1
Francúzsko	80,1	77,7	185,9	181,0
Chorvátsko	206,3	207,3	317,8	320,2
Taliansko	93,7	90,3	154,6	149,7
Cyprus	92,0	92,3	155,8	153,8
Lotyšsko	352,9	331,6	439,2	422,6
Litva	328,0	310,8	462,6	438,7
Luxembursko	112,4	87,3	214,6	199,0
Maďarsko	269,9	266,1	417,0	414,3
Malta	125,4	122,7	174,3	174,8
Holandsko	95,4	87,9	188,0	181,5
Rakúsko	111,7	109,0	221,5	216,6
Poľsko	184,0	169,9	291,0	277,0
Portugalsko	113,7	115,2	180,8	188,4
Rumunsko	325,4	319,2	359,4	363,8
Slovensko	129,7	122,7	270,4	251,3
Slovensko	261,5	242,8	366,3	349,7
Fínsko	118,5	114,3	233,0	220,3
Švédsko	102,3	97,9	179,3	175,1
Spojené kráľovstvo	119,0	116,1	211,6	207,8
Lichtenštajnsko	88,4	51,2	209,1	139,6
Nórsko	95,9	89,1	179,4	172,0
Švajčiarsko	77,6	76,2	170,3	163,3
Srbsko	236,9	233,6	276,4	273,9
Turecko	187,3	N/A	227,7	N/A

Zdroj: Eurostat

[ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/
Amenable_and_preventable_deaths_statistics](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Amenable_and_preventable_deaths_statistics)

Je Slovensko pripravené?

**Nové ekonomické
a sociálne výzvy**

Model konkurencieschopnosti sa vyčerpal

Slovenské hospodárstvo a verejné služby dnes nevytvárajú predpoklady na to, aby krajina dokázala uchopiť príležitosti technologickej revolúcii. Podstatou ekonomických výsledkov Slovenska posledných dvoch desaťročí je najmä pro-exportná orientácia priemyslu stojaceho na veľkých zahraničných investorov s úzkym zameraním na automobilovú či elektrotechnickú výrobu.

Súčasný model konkurencieschopnosti a rastu, ťažiaceho z lacnej pracovnej sily a daňových úľav, nielenže čoskoro narazí na svoje limity, ale do budúcna nás robí zraniteľnými: inštitúcie a politiky, ktoré nám doteraz pomáhali prilákať zahraničných investorov, nie sú totožné s tými, ktoré potrebujeme na rozvoj ľudského kapitálu, budovanie inovatívnej ekonomiky a podpory domáceho podnikateľského a výskumného potenciálu, či rast produktivity práce. Tieto výzvy kladú omnoho vyššie nároky na kvalitu a súčinnosť verejných inštitúcií, ako aj schopnosť štátu inovaovať a strategicky plánovať. Dnes pritom neexistujú žiadne ucelené a dlhodobé stratégie transformácie ekonomickejho modelu, ktoré by počítali napríklad s dopadom rozvoja autonómnych áut na štruktúru nášho priemyslu a exportu. O tom, ako udržať Slovensko konkurencieschopné v novom kontexte roku 2030, sa doposiaľ ani nezačalo verejne diskutovať.

Digitálna a inovatívna ekonomika sa nerozvíja

V oblastiach, kde leží ľažisko budúceho rastu – teda predovšetkým v inovačnom potenciáli a digitálnej ekonomike – prešľapujeme na mieste. Napriek úspešným príbehom firiem, ktoré sa dokázali s použitím domáceho kapitálu presadiť aj na svetových trhoch, Slovensko zaostáva za susedmi v regióne v indexe globálnej konkurenieschopnosti, indexe ekonomickej slobody, ako aj v globálnom inovačnom indexe. Investície do výskumu a vývoja sú na úrovni štvrtiny priemeru OECD a v počte patentov sme na chvoste OECD. Väčšina malých a stredných podnikov nie je pripravená na export cez e-commerce, hoci slovenský trh je na to vzhľadom na svoju veľkosť prakticky odkázaný. Stále existujú miesta bez kvalitného pripojenia na internet a úroveň digitálnych zručností obyvateľstva je hlboko pod priemerom EÚ a OECD.

Vážnym problémom, ktorý brzdí rozvoj domáceho inovačného ekosystému, je odliv mozgov a pracovnej sily s vysokou pridanou hodnotou do zahraničia. Bez potrebných zmien hrozí, že tento fenomén zasiahne aj čoraz širší okruh technologicky vzdelaných pracovníkov, vrátane zamestnancov veľkých automobilových koncernov, ktoré budú na Slovensku postupne utlmovaliť výrobu. Týka sa zároveň aj ľudí, ktorí napriek svojim zručnostiam nezvládnu prechod k samostatnému podnikaniu a budú preto hľadať prácu v zahraničí.

TOP otázky (2)

anonym

Prečo ste tu za Progresívne Slovensko a nie za inú stranu / občianske združenie?

anonym

Okrém všeobecného zlepšenia situácie na SVK malo byť
všetké temy, v ktorých by sa mohol najbližší rok pôsobiť?

víte sa na
PROGRESIVE.SLOVAKIA.COR
TT

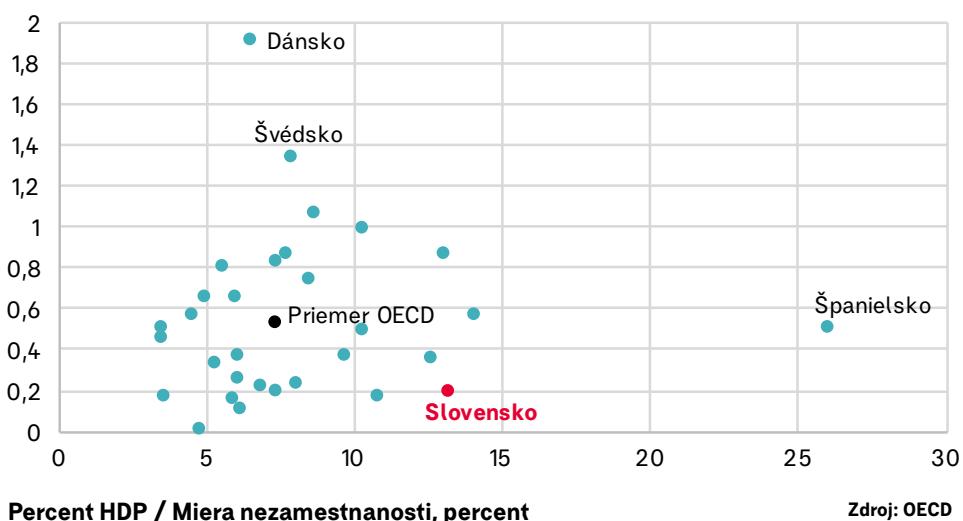
Trh práce nie je pripravený na zmenu

Slovensko nie je pripravené ani na prichádzajúce zmeny v charaktere práce a pracovného trhu. Nielenže máme jednu z najrýchlejšie starnúcich populácií v EÚ, ale v porovnaní so západnou Európou aj vysokú koncentráciu pozícií s nízkou alebo strednou kvalifikáciou, čo znamená, že automatizácia a robotizácia predstavuje pre Slovensko podstatne väčšie riziko. To sa pritom netýka len tradičných výrobných odvetví, ale aj služieb s nízkou pridanou hodnotou (napr. call centrá). Zastaraný právny rámec zamestnávania, fixovaný na modely pracovných vzťahov z druhej polovice 20. storočia, nevytvára možnosti pre tvorbu pracovných miest v digitálnom prostredí či v zdieľanej ekonomike.

Pri pokračujúcom zdravom ekonomickom raste v Európe, a tým aj nášho vývozu, sa bude slovenský trh práce čoraz viac prehrievať. Akútnej nedostatok kvalifikovaných pracovných sôl v konkrétnych oblastiach a regiónoch zostáva prekážkou rýchlejšiemu hospodárskemu rastu (najmä ak neexistuje politická vôľa na vytvorenie priaznivejších podmienok pre zamestnávanie cudzincov z krajín mimo EÚ). Nedostatok pracovníkov súčasne prispieva k rýchlejšiemu rastu miezd.

Priaznivá makroekonomická konštelácia v Eurozóne pomáha tlačiť slovenskú zamestnanosť na historické maximá, no v miere nezamestnanosti nadáľ zaostávame za európskym priemerom. Navyše, ak tieto výsledky očistíme od cyklického efektu zahraničného dopytu a počtu Slovákov pracujúcich v zahraničí, je zjavné, že s dlhodobou nezamestnanosťou štát nedokáže výrazne pohnúť, nakoľko dlhodobo zanedbáva politiku na podporu integrácie znevýhodnených alebo ľažšie zamestnateľných skupín na trhu práce: ľudí s nízkou kvalifikáciou, ženy s malými deťmi, osoby so zdravotným postihnutím, či sociálne vylúčené komunity z periférnych regiónov.

Verejné výdavky na aktívne politiky trhu práce a miera nezamestnanosti, 2014

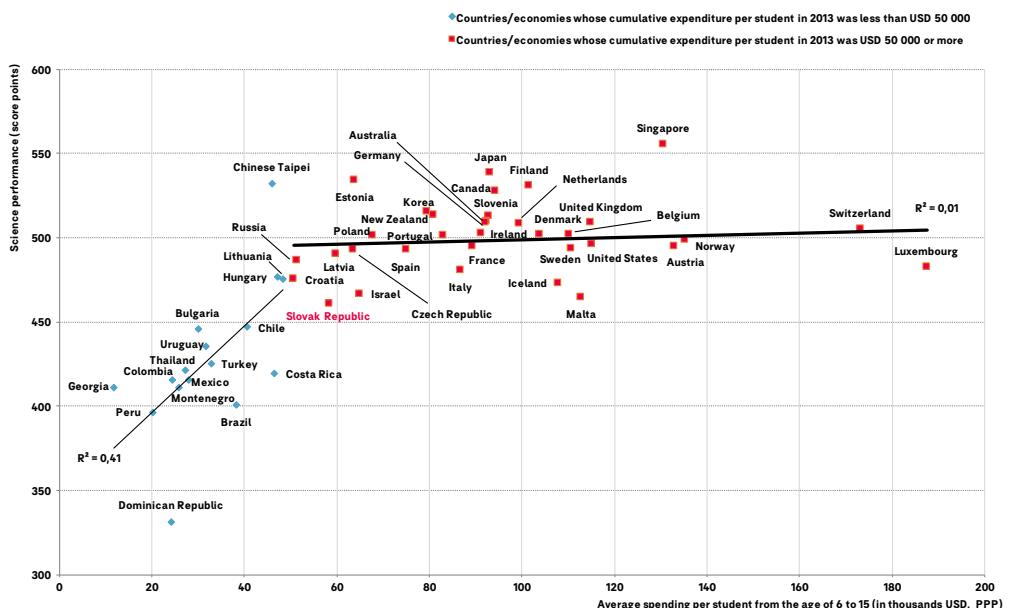
Zdroj: OECD

Vzdelávací systém zlyháva

Kvalita vzdelávacieho systému je tým, čo bude rozhodovať o úspechu alebo neúspechu krajín v globálnej súťaži. Súčasný stav vzdelávania na Slovensku je preto najväčšou prekážkou pre rozvoj a koreňom väčšiny problémov verejného sektora. Slovenské školstvo je podfinancované, chýba mu strategické riadenie, nie je schopné sprostredkovávať žiakom tvorivé a analytické zručnosti potrebné pre 21. storočie a nemá dostatočnú autoritu na rozvíjanie hodnôt demokratickej a otvorenej spoločnosti. Zároveň zlyháva aj ako nástroj podpory sociálnej mobility, kedy existujúce rozdiely v socio-ekonomickej zázemí žiakov nestiera, ale naopak reprodukuje a zvýrazňuje. Terciárne vzdelávane trpí nerovnováhou v kvalite jednotlivých univerzít, a to aj kvôli tomu, že neexistuje kvalitatívna kategorizácia univerzít, ktorá by podporovala vzájomnú súťaž o zdroje, študentov a pracovníkov. Len zopár akademických pracovísk je schopných efektívne spolupracovať s hospodárskym sektorom.

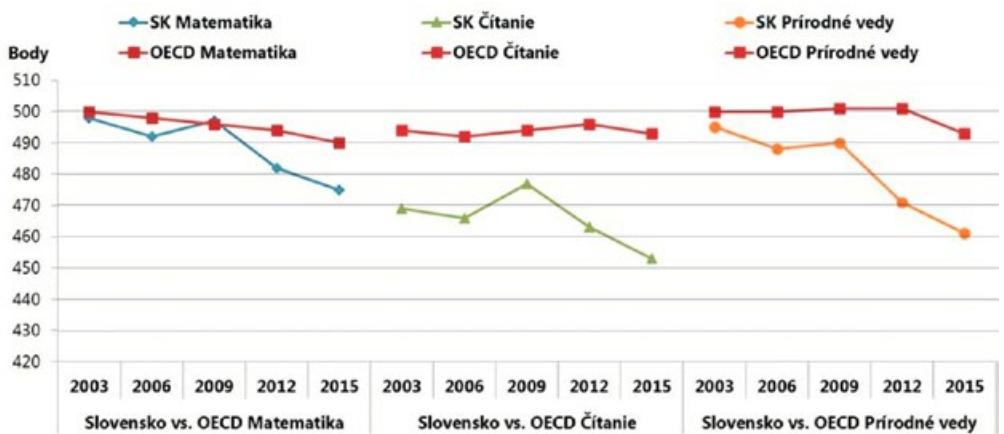
Hoci alarmujúci stav slovenského vzdelávacieho systému je všeobecne známy fakt, ktorý sa každoročne odráža aj v medzinárodných meraniach, neexistuje politická vôle ho zmeniť. Okrem chýbajúcej strategickej vízie a silného reformného tímu s politickým krytím, zohráva svoju ulohu aj skutočnosť, že akákoľvek systémová reforma je komplikovaným a dlhodobým projektom, ktorého výsledky sa prejavia v relatívne dlhom časovom horizonte. Na chýbajúce politické krytie napokon pravdepodobne doplatí aj programový dokument Učiace sa Slovensko, ktorého strategické ciele budú narážať na krátkodobé záujmy jednotlivých hráčov a čiastkové opatrenia na „hasenie“ najvypuklejších problémov. Bez komplexnej reformy bude slovenské školstvo naďalej stagnovať a oberať krajinu o kapitál budúcnosti.

Výdavky na vzdelávanie a prírodovedné skóre vo vybraných krajinách OECD

Zdroj: OECD, PISA 2015 Database

Výsledky PISA testov

Zdroj: OECD, PISA 2015 Database

Zdravotníctvo je v rozklade

Podobná kombinácia nereformovaného systému a politického nezáujmu charakterizuje situáciu v zdravotníctve a dlhodobej starostlivosti. Naše zdravotníctvo v kvalite zaostáva nielen za európskym štandardom, ale aj za okolitými štátmi. Nesprávne nastavenie základných parametrov systému, obrovský investičný deficit, všadeprítomná korupcia a nízka vymožiteľnosť práv pacienta vytvorili v slovenskom zdravotníctve časovanú bombu, ktorá už začína vybuchovať.

Vládne úsilie v zdravotníctve, aj zo strany „krízového manažmentu“ ministerstva zdravotníctva, sa sústreduje maximálne na oddlženie nemocníc (po štvrtý krát od vzniku SR), odsúvajúc bokom náročnejšie a zásadnejšie reformy, ktoré by pomohli riešiť štrukturálne problémy slovenského zdravotníctva, ktorými sú napríklad ďalšie vytváranie dlhu, zlý fyzicky stav nemocníc, korupcia, čakacie lehoty, či nedostatok zdravotného personálu. Podobne sa odsúva zavedenie systému platby za diagnózu (DRG) a dôsledná implementácia e-Health riešení. Logickým vyústením nahromadenej frustrácie je odliv mozgov a narastajúci problém s nedostatkom kvalitných lekárov.

Vylúčené komunity nemajú šancu na dôstojný život

Aby Slovensko dokázalo zvládnuť výzvy budúcnosti a využiť príležitosti, ktoré prináša technologický rozvoj a premena ekonomiky, prístup k týmto príležitostiam musia mať všetci. To dnes na Slovensku neplatí minimálne v prípade vylúčených a marginalizovaných komunít. Deti narodené do rodín v rómskych osadách a getách sú dnes prakticky odsúdené na život na okraji spoločnosti. Kvôli nedostatočným investíciám do vzdelávania marginalizovaných skupín väčšina z nich navštevuje segregované školy veľmi nízkej kvality. Veľká časť sociálne marginalizovaných občanov a Rómov narodených v osadách (dnes cca 55% rómskej populácie) preto nebude mať vzdelanie dostatočné na to, aby mohli pokračovať v štúdiu na strednej škole. Segregované vzdelávanie navyše pretŕha prirodzené väzby medzi rómskou a nerómskou populáciou v daných komunitách. V dôsledku poklesu finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ, ktoré sú dnes v podstate jediným zdrojom investícii do väčších programov začleňovania Rómov, je pravdepodobné, že štát neudrží terénnu sociálnu prácu ani v rozsahu, v akom je realizovaná dnes.

Stav verejných financií je neudržateľný

Napriek zdanlivo zdravým verejným financiám je z dlhodobého hľadiska súčasný systém, postavený na daniach z príjmu a spotreby a neefektívnych investičných výdavkoch, tažko udržateľný. V dôsledku korupčných tlakov sú verejné finančie ohrozené aj nízkou schopnosťou štátu zabrániť a trestať koordinované daňové podvody (napr. s DPH) a úniky (vrátane využívania off-shore spoločností). Spôsob tvorby štátneho rozpočtu v horizonte jedného fiškálneho roka či nedostatočná a nedôsledná aplikácia princípu "hodnota za peniaze" bude mať v dlhodobom horizonte rastúci dopad na udržateľnosť verejných financií.

Slovensko v súčasnosti využíva štrukturálne fondy EÚ z veľkej časti na financovanie základného chodu a funkcií štátu (školstvo, veda, sociálne služby, drobná infraštruktúra atď.), namiesto toho, aby boli tieto investície použité na inteligentné projekty dlhodobého rozvoja a konvergencie, ktoré by boli základom udržateľného rozvoja. Z dlhodobého hľadiska tak bude znižovanie objemu financovania prostredníctvom štrukturálnych fondov EÚ znamenať ohrozenie základných funkcií štátu, a to aj vzhľadom k tomu, že množstvo štátnych úradníkov je dnes platených z prostriedkov technickej pomoci určenej na správu a implementáciu štrukturálnych fondov.

Celoslovenské stretnutie dobrovoľníkov, Žiar

2. Demokracia a identita v meniacom sa svete

Digitálna revolúcia a postupujúca globalizácia budú výrazne ovplyvňovať vzťah medzi jednotlivcom a spoločnosťou. Tieto zmeny prinesú nové nároky na legitimitu a fungovanie demokratických inštitúcií či schopnosť práva zabezpečiť spravodlivosť. Vzrastie aj význam a potreba nových definícií kultúrnej identity v globalizovanom svete. Pre slovenskú demokraciu je dnes najzávažnejším problémom zlyhávanie právneho štátu a chronicky nízka efektivita verejnej správy, čo podrýva dôveru ľudí v demokratickej inštitúcii. Tento stav, spolu s krehkosťou a úzkym rozmerom našej kultúrnej identity, znamená riziko ďalšieho rastu anti-systémových a extrémistických súkromí.

Digitálna spoločnosť

Rozvoj digitálnych technológií prekreslí parametre, v ktorých sme zvyknutí uvažovať o spoločnosti a politike. Na individuálnej úrovni tieto zmeny pozorujeme už dnes v čoraz užšom prepájani fyzického a digitálneho priestoru v našich životoch. Onedlho budú prakticky všetky bežné činnosti vykonávané s pomocou personalizovaných digitálnych zariadení („smart“ zariadenia, internet vecí), keďže digitálny priestor bude prístupný kdekoľvek, kedykoľvek a v reálnom čase. Postupné splývanie fyzickej a virtuálnej reality, ako aj rozvoj umelej inteligencie či biotechnológií, pravdepodobne vyvolá nové otázky o podstate ľudskej existencie a vzťahu ľudí k iným živým bytostiam a planéte. Určite však ovplyvní podobu sociálnych, politických a právnych vzťahov, nehovoriac o pojnoch ako súkromie, vlastníctvo, spravodlivosť či rovnosť šancí, ktoré nadobudnú nový praktický aj politický obsah.

Právo ako systém, ktorý tieto vzťahy a pojmy uvádza do praxe, bude vystavené obzvlášť silnému tlaku technologických inovácií. Obrovskou výzvou bude implementácia právnych rámcov schopných rýchlo a zrozumiteľne reagovať a uchopiť nové trendy a zároveň popri tom uchrániť univerzálnu povahu práva tak, aby aj tí, ktorí na globálne a technologické zmeny z rôznych dôvodov doplácajú, boli rovnocennou súčasťou demokratického spoločenstva a požívali ochrany právneho štátu. Pre budúcnosť spravodlivosti bude rozhodujúce, či sa podarí ubrániť integritu ľudských práv a vlády práva zoči-voči zásahom exekutívy. Súčasné chápanie ľudských práv sa tiež bude musieť prispôsobiť meniacemu sa kontextu, napríklad v oblasti práva na život, zdravia či súkromia.

Budúcnosť demokracie

Zastupiteľská demokracia ako forma vládnutia bude stáť pred výzvou, ako obhájiť svoju legitimitu v nových podmienkach. V digitálnom priestore sa občanom a komunitám otvoria úplne nové možnosti na vzájomnú koordináciu a priamu komunikáciu s politickou mocou, čo vytvorí tlak na jej radikálnu decentralizáciu a užšie zapojenie občanov do rozhodovacích procesov na všetkých úrovniach. Úmerne s rozšírovaním občianskej participácie budú stúpať aj nároky na efektivitu a transparentnosť verejného sektora. Ak si národné demokratické štáty chcú obhájiť zmysel svojej existencie zoči-voči novej technologickej realite a udržať si kontrolu nad domácimi záležitosťami v globalizovanom svete, budú musieť preukázať, že vedia efektívne presadzovať verejný záujem. Rozvoj informačných technológií im k tomu poskytne nové možnosti, ako napríklad využívanie „big data“ na presnejšiu analýzu účinnosti verejných politík.

Liberálna demokracia v budúcnosti bude čeliť aj čoraz intenzívnejšej politickej výzve v podobe extrémistických a anti-systémových hnutí. Agenda extrémistických subjektov bude čoraz menej asociovaná s odkazmi totalitných režimov minulosti a čoraz viac orientovaná na vzburu proti technologickým a spoločenským zmenám, schovávajúc sa pritom za hodnoty bezpečnosti, ochrany národa a ochrany pred rozvratom starého sveta. Anti-systémové sily budú parazitovať na pocitoch neukotvenia a strachu z budúcnosti a ešte viac polarizovať spoločnosti na „elite“, ktoré profitujú z technologického pokroku, a obyčajných ludí, ktorí sú jeho obeťami. Ak štáty nedokážu zabezpečiť, aby tento pokrok otváral príležitosti pre všetkých, a ak budú zlyhávať v efektívnom presadzovaní verejného záujmu, politická súťaž sa v mnohých európskych demokraciách môže redukovať na volbu medzi systémovými a anti-systémovými silami.

Identity a kultúra

Z povahy anti-systémových hrozieb vyplýva, že budúcnosť európskych demokracií sa bude štiepiť aj na otázke kultúrnej identity – na tom, či Európa dokáže obhájiť víziu otvorenej, rozmanitej a inkluzívnej spoločnosti a uchopiť ju ako svoju konkurenčnú výhodu v ekonomickom modeli budúcnosti. Táto výhoda nespočíva len v ekonomickom prínose imigrácie v kontexte negatívnej demografickej krivky, ale aj v tom, že kultúrna rozmanitosť je najlepším predpokladom pre tvorivé a inovačné ekonomické prostredie. Proti tomu bude silnieť tlak hnutí, ktoré budú rozmanitosť prezentovať ako civilizačne ohrozenie. Globalizácia a digitálna revolúcia tento konflikt o identitu ešte vyostria, keďže upevnia globálne a kozmopolitné väzby (tzv. globálna generácia), ktoré narúšajú národné či etnicky vymedzené identity.

Vo svete súperiacich a prelínajúcich sa identít vzrástie spoločenský a politický význam umenia a kreatívneho priemyslu, ale aj sociálnych vied či filozofie. V istej časti spoločnosti bude stúpať dopyt po kvalitnej umeleckej a kritickej reflexii spoločenských javov, nakoľko verejný a mediálny priestor bude zahľtený informáciami a nekonečným obsahom. Tento fenomén vytvorí úplne nové nároky na kultúrne inštitúcie, infraštruktúru a kontextuálne kultúrne vzdelávanie.

Je Slovensko pripravené?

**Demokracia a identita
v meniacom sa svete**

Inštitúcie nenaplňajú verejný záujem

V porovnaní s okolitými štátmi sa slovenská demokracia ukazuje ako stabilná, životoschopná, s relatívne pevnou legitimitou. Na rozdiel od Poľska či Maďarska u nás relatívne dobre funguje systém bŕzd a protiáh brániaci koncentráciu moci v rukách exekutív, či jednej politickej strany. Slovenský demokratický systém však zlyháva v oblasti efektivity a transparentnosti verejných inštitúcií, čo je deficit, ktorý fatálne podrýva dôveru občanov v demokraciu ako funkčný systém.

Koncept verejného záujmu a jeho presadzovania zostáva nerozvinutý a často aj nepochopený. Nejde primárne o ideologický či hodnotový problém, ale o slabú kvalitu inštitúcií ako takých. Chýbajúca vízia verejnej služby a neschopnosť strategicky rozvíjať prierezové politiky spôsobila, že na Slovensku je dnes prakticky nemožné dosiahnuť synergický efekt naprieč jednotlivými úrovňami a sektormi štátnej správy. Aktuálne vyzdvihovanie korupcie ako základného problému Slovenska má preto často kontraproduktívny charakter, lebo zakrýva podstatu problému, ktorou sú okrem iných faktorom aj slabé verejné inštitúcie. Preto akékoľvek snahy o potieranie korupcie – či už formálne alebo reálne – majú len malú šancu na úspech bez radikálnej a komplexnej reformy verejnej správy. Tá dnes síce zvláda plniť základné funkcie chodu štátu, ale nedokáže pripraviť krajinu na výzvy budúcnosti.

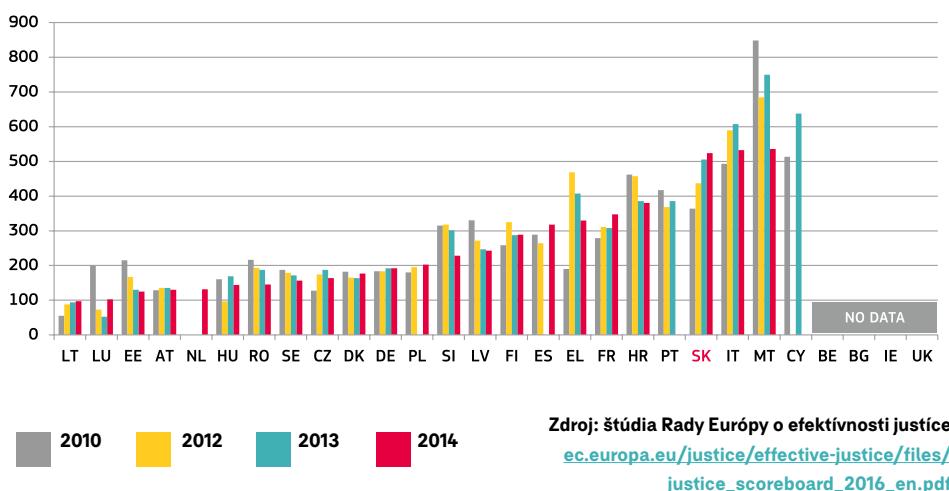
Napriek obrovským investíciam do informatizácie štátnej správy neprináša občanovi zásadnú pridanú hodnotu oproti analógovej verzii. Pravidlo „občan poskytuje každý údaj štátu len raz“ je na Slovensku stále nedosiahnuteľnou métou. Procesy verejného obstarávania a riadenia výkonu verejnej správy zostávajú aj napriek digitalizácii komplikované a netransparentné.

Spravodlivosť nie je pre všetkých

Súvisiacim problémom slovenskej demokracie je zlyhávanie právneho štátu. Slovenské právne prostredie charakterizuje alarmujúco nízka vymožiteľnosť práva. Jej hĺbkou príčinou je formalizmus a ignorovanie základných princípov v časti rozhodovacej praxi, čo narušuje podstatu rovného prístupu k spravodlivosti. Občania majú dlhodobo oprávnený pocit, že existuje viacero úrovni „spravodlivosti.“ Tento pocit vyúsťuje do neustáleho hľadania možnosti prieniku do „vyšej“ úrovne spravodlivosti a sprievodnej straty dôvery v existujúci systém právnej ochrany. Prispieva k tomu tiež fakt, že slovenský právny poriadok obsahuje množstvo zbytočnej, duplicitnej a zastaralej regulácie, ktorá je z hľadiska dopadov nezmyselná a nespravodlivá.

Slovenské súdnictvo zaostáva i z hľadiska organizačnej štruktúry a personálneho a technického zabezpečenia. V systéme si udržujú vplyv aktéri bez odbornej a morálnej autority, ktorí pod rúškom „nezávislosti“ a „tradičného“ vnímania poslania justície konzervujú súčasný stav. Pokusy o zlepšenie – napríklad novým postupom pri výberových procesoch – prinášajú len čiastočný efekt a v dlhodobom horizonte. Podobná situácia panuje aj v policajnom zbere a v prostredí prokuratúry, kde závislosť na politických vplyvoch bráni riešeniu exponovaných káuz. Problémom je aj nedostatočná samostatnosť prokuratúry od politických vplyvov, jej prílišná uzavretosť a nedostatok verejnej kontroly. Tento stav vytvoril veľmi pevnú štruktúru a kultúru „nevyyvodzovania zodpovednosti“, o ktorú sa opierajú nositelia verejnej moci a ktorá bráni akejkolvek zmene.

Čas potrebný na rozhodnutie v občianskych a obchodných sporoch (prvá inštancia / dni)

Zdroj: štúdia Rady Európy o efektívnosti justície
[ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/
justice_scoreboard_2016_en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf)

Extrémizmus je čoraz väčšou hrozbou

Všetky tieto nedostatky nahrávajú extrémistickým silám, ktorých cieľom je destrukcia liberálnej demokracie. Ich úspech bude závisieť od mnohých faktorov – od dopadu technologických zmien na slovenskú spoločnosť po dynamiku migrácie a terorizmu v Európe. Faktom ale je, že súčasné opatrenia štátu proti nástupu anti-demokratických súkôr reaktívne a založené na cielenom využití existujúcich právnych opatrení. Koncept brániacej sa demokracie stále nie je systémovo riešený, chýbajú konkrétné legislatívne opatrenia v predmetných zákonomoch. Na druhej strane však silnie protiváha voči extrémizmu v podobe angažovanej občianskej spoločnosti, najmä po skúsenosti z parlamentných volieb v roku 2016.

Na politickej scéne je možné predpokladať nástup nových extrémistických politických zoskupení, neskompromitovaných otvorenou nadväznosťou na ideológiu Tretej ríše a pružne reagujúcich na vlny anti-systémového populizmu. Tieto tendencie sa prejavia aj v agende viacerých štandardných, už existujúcich strán, napríklad v podobe propagovania väčšej represie vo vzťahu k Rómom, živenia proti-muslimských a proti-migrantských nálad či odporu voči Európskej únii. Ku zvyšujúcemu sa dopytu po nacionalistických skratkách a extrémizme prispieva aj pretrvávajúci informačný chaos v online prostredí, priamo či nepriamo podporovaný vládnymi a nevládnymi aktérmi Ruskej federácie.

Kultúrnu identitu stále hľadáme

Zraniteľnosť slovenskej liberálnej demokracie spočíva aj v tom, že krajine chýba moderná a inkluzívna kultúrna identita, založená na hrosti, zdravom sebavedomí a tolerancii voči inakosti. Etno-nacionalistický sentiment deväťdesiatych rokov sme do istej miery prekonali, avšak nedokázali sme ho nahradíť pozitívnym príbehom, ktorý by patril všetkým bez rozdielu, a ktorý by bol podkladom pre tvorbu sociálneho kapitálu. Táto skutočnosť podrýva sociálnu súdržnosť v krajinе a vystavuje ju riziku kultúrnych pnutí, obzvlášť v časoch, kedy globalizácia a technologický rozvoj narúšajú tradičné národné identity a etnické väzby.

Okrem nedostatočných investícií do vzdelania a výchovy k občianstvu je príčinou tohto stavu aj zanedbávanie kultúry. Hoci sa slovenský kultúrny sektor vďaka viacerým reformám posledných rokov priblížil bežným európskym organizačným štandardom, na politickej úrovni stále chýba širšie povedomie o dôležitosti kultúry, kreativity a krásy pre komplexný rozvoj krajiny. Umenie nie je vnímané ako súčasť bežného života a identity obyvateľov Slovenska – ak, tak len vo svojej folklorizovanej podobe. Zároveň takmer úplne absentuje pochopenie vzťahu medzi kultúrou, kreatívnym priemyslom a inováciami na úrovni tvorcov stratégii a verejných politík. Existujúce kultúrne a umelecké aktivity sa prirodzene rozvíjajú, prispievajú k charakteru miest a regiónov a nadobúdajú na kvalite aj medzinárodnom význame. Ich hodnota v spoločnosti je však nadalej vnímaná niekde na pomedzí zábavy a luxusného doplnku, a nie ako podstata a určujúci prvok modernej identity.

**„Našou víziou je Slovensko,
ktoré v európskej politike
definitívne vystúpi z role
post-komunistickej ‚novej
členskej‘ krajiny.**

3. Globalizácia a geopolitické zmeny

Svet bude čoraz prepojenejším, ale aj konfliktnejším a chaoticejším miestom. Medzinárodné prostredie bude prechádzať systémovými zmenami vďaka vzostupu nových mocností a neštátnych aktérov. V snahe upevniť svoje globálne postavenie a vnútornú jednotu prikročia štáty EÚ k hlbšej politickej a ekonomickej integrácii. Slovensko má ako člen Eurozóny dobré predpoklady na to, aby bolo súčasťou týchto zmien, napriek našej dlhodobo pasívnej zahraničnej politike a bezobsažnom vzťahu k Európe ako politickejmu spoločenstvu. Takýto prístup stačil na ukotvenie Slovenska do EÚ a NATO v čase predvídateľného a stabilného prostredia, vo vzťahu k budúcnosti je však rizikom.

Nová geopolitika

Liberálny a predvídateľný medzinárodný poriadok, vybudovaný po druhej svetovej vojne západnými demokraciami, bude nahradený komplikovanejším usporiadaním s viacerými mocenskými pólmi a bez jednotného organizačného princípu a bázy v medzinárodnom práve. Globálne vzťahy budú určované stretom odstredívých síl globalizácie a ekonomickej integrácie a odstredívých

síl národnizmu, súperenia starých a nových mocností a vzrastajúceho napätia medzi bohatými oblastami a chudobnými perifériami. Klimatické zmeny a migračné toky budú ohrozovať základné fungovanie niektorých štátov a vzťahy medzi nimi. Hodnoty liberalnej demokracie budú ustupovať rôznym formám neliberálneho zriadenia a štátneho kapitalizmu. Multilaterálne inštitúcie zostanú slabé a bez legitimacy, neschopné integrovať záujmy nových mocností ako Čína, India či Brazília, čo zníži schopnosť štátov kolektívne riešiť globálne výzvy.

Hoci v bezprostrednom susedstve Európy bude pretrvávať nestabilita a konflikty nízkej intenzity, EÚ zostane kontinentom mieru, demokracie a sociálneho zmieru. V zahraničnej politike sa EÚ emancipuje ako jeden zo strategických pôlov sveta, no väčšinu zdrojov a pozornosti bude venovať skôr regionálnym krízam než globálnym výzvam. Politický vývoj vnútri EÚ bude charakterizovať súboj o podobu viacrychlostnej integrácie. Úsilie o hlbšiu spoluprácu a rozšírenie spoločného právneho rámca v ňom bude narážať na snahu o navrátenie národných kompetencií a oslabenie spoločných inštitúcií.

Výsledkom týchto pohybov a konfliktov bude vnútorná diferenciácia, kde časť členských štátov – najmä členov Eurozóny – pristúpi k hlbšej integrácii. Tá nepovedie k tradične chápanej federalizácii, bude však smerovať k spoločnej fiškálnej politike, legitimizovanej novými inštitúciami a plne funkčnej bankovej únii. V rámci Eurozóny sa posilní spoločná investičná politika, koordinácia sociálnych systémov, ale aj daňových politík, smerujúcich k zamedzeniu daňovým únikov. K ďalším integračným projektom bude patriť budovanie zdieľaných inštitúcií obrannej politiky, azylového systému a ochrany vonkajších Schengenských hraníc, ako aj polície, tajných služieb či kybernetickej obrany. Štáty na periférii EÚ, ktoré sa nezúčastnia žiadnych alebo iba niektorých z týchto projektov, budú v rôznom stupni ekonomickej a hodnotovej konvergencie

s jadrom a v rôznej miere participovať na jednotnom trhu a spoločných európskych politikách. Vplyv Nemecka, Francúzska a Bruselu budú vyvažovať účelovými spojenectvami s externými aktérmi ako Rusko, Čína, Turecko, USA či potenciálne Veľká Británia.

Migrácia

Zásadnou výzvou pre Európu bude fenomén migrácie. Kombinácia demografického rastu mimo Európy, klimatických zmien a vojenských konfliktov na hraniciach EÚ, si vyžiada komplexný, spoločný a dlhodobo udržateľný mechanizmus regulácie migračných tokov. Ten bude zahŕňať nielen posilnenie a zdieľanie ochrany vonkajších Schengenských hraníc, ale aj nový režim azylu, integrácie, vzdelávania a pracovného práva. Dôjde k prehodnocovaniu priorít rozvojovej pomoci, s novým dôrazom na ekonomickú sebestačnosť migrantov v tranzitných krajinách a navýšeniu investícií do nástrojov krízového manažmentu v ohniskách konfliktov.

Prístup k migrácii v Európe sa bude posúvať od protekcionistických politík smerom ku strategickému využívaniu talentu a ekonomickejho potenciálu, ktorý legálna a regulovaná imigrácia predstavuje. Čoraz významnejšiu úlohu v tomto procese budú zohrávať mestá, firmy a občianska spoločnosť. Aj vďaka ich tlaku sa posilní postavenie migrantov v medzinárodnom práve, najmä tých so žiadanou kvalifikáciou.

Bezpečnosť a obrana v nepredvídateľnom svete

Konvenčná vojenská obrana zostane najmä v európskom priestore významným faktorom, ale kapacity aj politická pozornosť vlád sa budú čoraz viac sústredovať na asymetrické či hybridné hrozby a celostné chápanie bezpečnosti. Štáty budú v záujme jej ochrany (obzvlášť v kybernetickom priestore) pristupovať k posilneniu regulačných mechanizmov, čím sa viac priblížia k hraniciam osobnej slobody jednotlivcov.

Pokračujúci rozvoj technológií povedie k ľahšiemu prístupu neštátnych aktérov k potenciálne nebezpečným technológiám, čím vzrástie ich rola v medzinárodnom systéme. Význam kybernetickej domény bude narastať a pomerne skoro sa objavia kybernetické útoky ako súčasť ozbrojených konfliktov, napríklad v podobe pádov lietadiel, výbuchov elektrárni, ochromení zdravotných systémov či masových únikov osobných údajov. Pre verejný sektor bude klúčovou výzvou vybudovať mechanizmy odolnosti, ktoré v ére kybernetických hrozieb nadalej zabezpečia občanom prístup k možnostiam digitálneho priestoru. Tie budú možné len prostredníctvom spolupráce so súkromným sektorm.

Kapitálová a technická náročnosť vojenstva a vojenských technológií bude narastať. Naopak, ich nároky na ľudské zdroje z kvantitatívneho hľadiska poklesnú. V EÚ prevládne trend užšej spolupráce v oblasti vývoja a akvizícií vojenských spôsobilostí, harmonizácie obranného plánovania a strategických kultúr a časom aj funkčnej integrácie vojenských zložiek. NATO síce zostane primárnym garantom obrany svojich členov, no EÚ dospeje do bodu, kedy bude autonómnym bezpečnostným aktérom schopným presadzovať svoje strategické záujmy aj vojenskými prostriedkami.

Je Slovensko pripravené?

**Globalizácia
a geopolitické zmeny**

Zahraničná politika je bez ambície

Slovensko má relatívne dobré predpoklady na to, aby zvládlo geopolitické výzvy budúcnosti. Ako člen NATO a všetkých štruktúr európskej integrácie patríme k najpevnejšie ukotveným štátom planéty. Naša diplomacia patrí k vôbec najprofesionálnejším zložkám štátnej správy. Slabým miestom slovenskej zahraničnej politiky je jej technokratické poňatie bez hodnotového obsahu a strategickej iniciatívy. Tento pasívny prístup vyplýva z hlboko zakorenenej predstavy o Slovensku ako malej krajine bez vplyvu a zodpovednosti za “veľké” dejiny, ktorej nezostáva nič iné, len sa takticky prispôsobovať zámerom veľkých hráčov, prípadne sa proti nim teatrálne vzbúriť, ako v prípade utečeneckej krízy v roku 2015. Potenciál Slovenska ako spolutvorcu európskej politiky je pritom väčší než kedykoľvek predtým.

Aktívna zahraničná politika je na Slovensku stále vnímaná ako luxus, bez ktorého sa krajina, ktorá má dosť vlastných domáčich problémov, v konečnom dôsledku zaobíde. Takáto prioritizácia zdrojov a politickej pozornosti mala isté opodstatnenie v prvých rokoch po vstupe do EÚ a NATO, v čase stabilného medzinárodného prostredia. No do budúcnosti sa pasivita stáva rizikom a aktívny prístup strategickou nevyhnutnosťou.

Vzťah k EU je pasívny

Vďaka členstvu v Eurozóne a Schengenskom systéme má Slovensko dobrú východiskovú pozíciu na udržanie sa v najužšom okruhu európskej integrácie. Súčasná vláda chce zabezpečiť účasť SR na všetkých budúcich integračných projektoch, nedokáže však definiuvať slovenské priority, prinášať vlastné témy, ponúknutť vlastnú víziu budúcnosti EÚ a miesta Slovenska v nej. Členstvo v tzv. „jadre“ zostáva vnímané a komunikované ako cieľ sám osebe – ako proces, ku ktorému sa musíme pridať, lebo neexistuje iná alternatíva. Takýto depolitizovaný prístup má však veľké riziká, obzvlášť v situáciách, keď bude vláda vystavená kontroverzným témam (kvóty, harmonizácia daní, zlaďovanie sociálnych systémov), ktoré nebude vedieť efektívne implementovať a komunikovať. Prispieva tak k hrozbe populistickeho protitlaku, ktorý môže v hraničnej situácii vyradiť Slovensko z najjužšieho integračného prúdu.

Dlhodobým problémom vzťahu Slovenska k európskej integrácii je neschopnosť politických elít zmysluplne prepájať celoeurópske iniciatívy s domácimi výzvami a verejnými politikami. V symbolickej rovine je EÚ nadalej chápaná ako externý priestor a objekt „zahraničnej“ politiky. V praxi sa tento problém najvypuklejšie prejavuje v zmätočnej implementácii európskej legislatívy. Výsledkom sú právne rámce, regulácie a byrokratické predpisy, ktoré v realite narúšajú alebo úplne popierajú pôvodný zámer európskej legislatívy, posilňujú záujmové skupiny a vytvárajú bariéry pre domácich aktérov, čo v spoločnosti podporuje pocit odcudzenia od európskeho projektu.

S migráciou si nevieme poradiť

Postoj Slovenska k migrácii zostáva uväznený v zjednodušených dogmách. Napriek rastúcemu tlaku nebadať žiadnu zásadnú zmenu v prístupe k migrantom. Nevytvárajú sa žiadne mechanizmy a schémy, ktoré by sa komplexne zaoberali situáciou migrácie a integrácie cudzincov. Azylová a cudzinecká politika je komplikovaná a nekoordinovaná, a to aj v súvislosti s ekonomickými záujmami štátu.

Bezpečnostné zložky nie sú pripravené na nové hrozby

Bezpečnostné zložky sa dnes inštitucionálne, technologicky a ani na úrovni doktríny neadaptovali na bezpečnostné prostredie 21. storočia. Oproti trendom v porovnateľných krajinách sme vo viacerých oblastiach minimálne 10 rokov za vývojom.

Bezpečnostná stratégia síce prechádza formálnou revíziou, avšak bez toho, aby viedla k systémovým zmenám. Ozbrojené zložky zostávajú predmetom koaličného delenia sfér vplyvu. Najväčší tlak na zmenu vyvoláva externé prostredie – či už prostredníctvom novej americkej administratívy a volaní po naplnení záväzkov vyplývajúcich z členstva v NATO, alebo eskaláciou bezpečnostnej situácie na východ a juh od SR. Aj tieto situácie sa však naďalej riešia oneskorene, naoko a ad hoc. V oblasti modernizácie ľudských zdrojov prebieha nesystematický rozvoj na projektovej báze, bez širšieho súvisu s bezpečnostným systémom.

Politické elity dlhodobo nie sú schopné prekonať rámec rozmýšľania o bezpečostnej politike v národnno-suverenistickom kontexte a tému bezpečnosti využívajú na sekuritizáciu verejnej debaty. Populisti a extrémisti budú tlačiť ostatných aktérov do národovecko-konzervatívnych pozícií, ktoré však v skutočnosti poškodzujú bezpečnostné záujmy krajin.

4. Klimatická zmena a udržateľný rozvoj

Klimatické zmeny a ich dôsledky sa premetnu do väčšiny verejných politík a globálnych trendov. Snahy o spomalenie globálneho oteplovania a adaptácie naň zasiahnu a zmenia celé odvetvia priemyslu. Zároveň sa budú rozvíjať nové modely udržateľného rozvoja na princípe cirkulárnej ekonomiky. Slovensko v tomto smere výrazne zaostáva za zvyškom Európy. Naše poľnohospodárstvo, energetika aj dopravná politika zostávajú zakonzervované vo vzorcoch minulosti. Chýba politický záujem a nastavenie verejných politík, ktoré by smerovali k prechodu na obnoviteľné zdroje, zvýšeniu energetickej efektívnosti, či ochrane prírodných ekosystémov.

Zmena klímy v dôsledku minulých chýb

Cieľ zníženia tempa globálneho otepľovania Zeme pod 2 stupne sa ukáže oveľa väčším problémom ako sa predpokladalo. Úsilie o obmedzenie skleníkových emisií a zachytávanie uhlíka, ako aj širšia adaptácia spoločností na ekologické limity planéty zvýšia politický význam o každodenné prejavy celej škály národných aj globálnych regulácií v oblasti ochrany životného prostredia, čo vyvolá potrebu nových foriem zapojenia občanov a komunít do týchto rozhodnutí. Krajiny, ktoré tomu už dnes prispôsobujú svoje verejné politiky, napr. tlmením ťažby uhlia alebo investíciami do obnoviteľných zdrojov, získajú do budúcnosti významnú konurenčnú výhodu.

Zároveň začneme naplno pociťovať negatívne dopady klimatických zmien. V mnohých oblastiach sveta (aj v Európe, najmä južnej) bude kritickým problémom dostupnosť a čistota vody. Šetrné spôsoby udržiavania vody v krajinе budú hrať čoraz dôležitejšiu rolu, a to aj z pohľadu prevencie katastrof pri extrémoch počasia (napr. meandre riek ako spôsob prevencie záplav). Podobne závažným problém bude aj znečistenie ovzdušia najmä v mestských aglomeráciách, čo zvýši verejný tlak na rozvoj obnoviteľných zdrojov, ale aj dôslednejšiu ochranu existujúcich prírodných ekosystémov. To prinesie nový dôraz na zachovanie chránených prírodných území a podporu návratu druhovej rozmanitosti do oblastí, kde bola veľmi obmedzená ľudskou činnosťou.

Premena energetiky a priemyslu

Postupný prechod na obnoviteľné zdroje vytvorí spolu s novými metódami uchovávania energie nový rámec energetiky a trhu s energiou. Štandardom sa stanú tzv. inteligentné siete prepájajúce spotrebu a produkciu energie. Ich významným článkom budú aj elektrické autá ako mobilné zdroje elektriny. Výroba energie sa bude presúvať do menších systémov, často realizovaných jednotlivcami, čo premení dodávateľsko-spotrebiteľské vzťahy v energetike a umožní každému byť súčasne dodávateľom aj odberateľom („uberizácia“ energetiky).

Ťažký priemysel v rozvinutých krajinách bude prechádzať radikálnou zmenou. Trendom v priemysle bude flexibilná a energeticky efektívna výroba, pričom vo výrobných linkách bude elektrina nahradzať fosilné palivá ako zdroj energie. Charakter priemyslu ovplyvní aj rozmach aditívnej výroby pomocou 3D tlače, ktorá zvýši jej materiálovú efektivitu.

Doprava zažije rozmach elektrických, autonómnych a zdieľaných áut a autobusov, ktoré začnú nahrádzať model vlastníctva osobného auta. Vytvorí sa nový trh poskytovateľov takýchto služieb, založený do veľkej miery na princípe zdieľanej ekonomiky, s užším prepojením medzi súkromnými a verejnými prepravcami pomocou spoľočných platform. Mnohé štáty začnú na základe týchto trendov prehodnocovať efektivitu cestnej dopravy a jej existujúcu sieť.

Poľnohospodárstvo pod tlakom klimatickej zmeny

Poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel sa bude musieť vyrovnávať so zvýšeným ekonomickým rizikom nepredvídateľných výkyvov počasia, ako aj dôsledkov znečistenia pôdy a vody. V rozvinutých krajinách sa bude presadzovať informatizované a automatizované poľnohospodárstvo (senzory, drony a pod.) a výroba mäsa in-vitro, s vysokými investičnými nárokmi, ale nižšími nákladmi na konečný produkt. Tradičné poľnohospodárstvo sa bude naopak orientovať na drahšie a lokálne produkty v bio kvalite a s dôrazom na etický rozmer chovu a spracovanie s vyššou pridanou hodnotou. Do hry vstúpi vo väčšej miere aj vertikálne a hydroponické pestovanie bez pôdneho podkladu v mestách.

Príklon k cirkulárnej ekonomike

Celková štruktúra ekonomiky a obchodu sa bude posúvať smerom k väčšej udržateľnosti. Využívanie recyklovaných materiálov a zvyšovanie energetickej efektivity vo výrobe bude čoraz dôležitejšie nielen z ekologických, ale aj z ekonomických dôvodov, napríklad pre pravdepodobne horšiu dostupnosť niektorých surovín, využívaných v elektrotechnike. Preto bude rásť tlak na rozširovanie cirkulárnej ekonomiky, ktorá je založená na minimalizácii zdrojov a odpadu a udržovaní zdrojov v ekonomickom cykle tak, aby produkovali stále novú hodnotu. Postupné nahradzanie nebezpečných chemikálií a zvyšovanie miery recyklácie podporí ďalšie uzatváranie materiálového cyklu. Veľký posun nastane aj vo zvyšovaní energetickej efektívnosti výrobkov a výrobných procesov. Osobitne krajiny EÚ budú vo väčšej miere prechádzať k cirkulárnej, zdrojovo-efektívnej, zelenej a konkurencieschopnej nízko-uhlíkovej ekomike.

Je Slovensko pripravené?

**Klimatická zmena
a udržateľný rozvoj**

Klimatické zmeny ignorujeme

Slovenský energetický sektor je v súčasnosti pod vplyvom lokálnych oligarchických skupín alebo medzinárodných oligopolov, čo brzdí a oslabuje verejné politiky, ktoré by mohli napomôcť jeho premene. To platí nielen pre jadrovú energetiku (dostavba jadrových elektrární a ich likvidácia) a systém dotácií na obnoviteľné zdroje a ťažbu fosílnych palív, ale pre celý energetický sektor všeobecne. Vzhľadom na závislosť ÚRSO od politických motivácií vlády na Slovensku chýba dôveryhodný nezávislý regulátor, ktorý by rozhodnutia prijímal na základe odborného posúdenia a so zrozumiateľným odôvodnením. Štátna energetická politika je poznamenaná nedostatočnou ambíciou v rozvoji obnoviteľných zdrojov energie, zvyšovaní energetickej efektivity a úprave rozvodných sietí.

Výsledkom je, že Slovensko zaostáva v adaptácii na globálne trendy a prechode na inteligentné energetické siete. Pri momentálnom nastavení systému je náročné presadiť zásadné opatrenia, ako napríklad zmysluplnú podporu obnoviteľných zdrojov energie, utlmovanie ťažby uhlia a podporu rekvalifikácie baníkov, uhlíkovú daň (a jej použitie na regeneráciu a nového rozvoja bývalých banských oblastí) či zváženie postupného odstupovania od jadrovej energetiky. Predražená a neustále predĺžovaná stavba tretieho a štvrtého bloku JE Mochovce prebieha bez kvalifikovaného názoru vlády na budúcnosť a udržateľnosť jadrovej energetiky.

Zostávame závislí na automobilovom priemysle

Vo svetle technologických zmien sa naša závislosť na automobilovom priemysle ukazuje ako čoraz väčšie riziko. Zo štyroch automobiliek na Slovensku má v súčasnosti len jedna známy plán na výrobu novej rady elektrických áut novej generácie v slovenských fabrikách. Vláde a politickej reprezentácii chýbajú možnosti – a predovšetkým myšlienky a návrhy – ako ovplyvniť stratégie zahraničných vlastníkov automobiliek smerujúce k reštrukturalizácii výroby, napríklad cielenou podporou výskumu a špecifickou investičnou pomocou. V celkovej pripravenosti na príchod elektromobilov a autonómnych vozidiel zostávame na chvoste EÚ aj preto, že plánovanie investícií do klasickej infraštruktúry nereflektuje prichádzajúce zmeny v doprave.

Potravinársky priemysel nenapĺňa svoj potenciál

Chýbajúca stratégia potravinovej bezpečnosti a rozvoja poľnohospodárstva počas uplynulých 25 rokov spôsobila, že sektor je v stave neustálej krízy a čiastkové opatrenia na jeho podporu nedokážu vyvažovať minulé chyby a veľkú medzinárodnú konkurenciu.

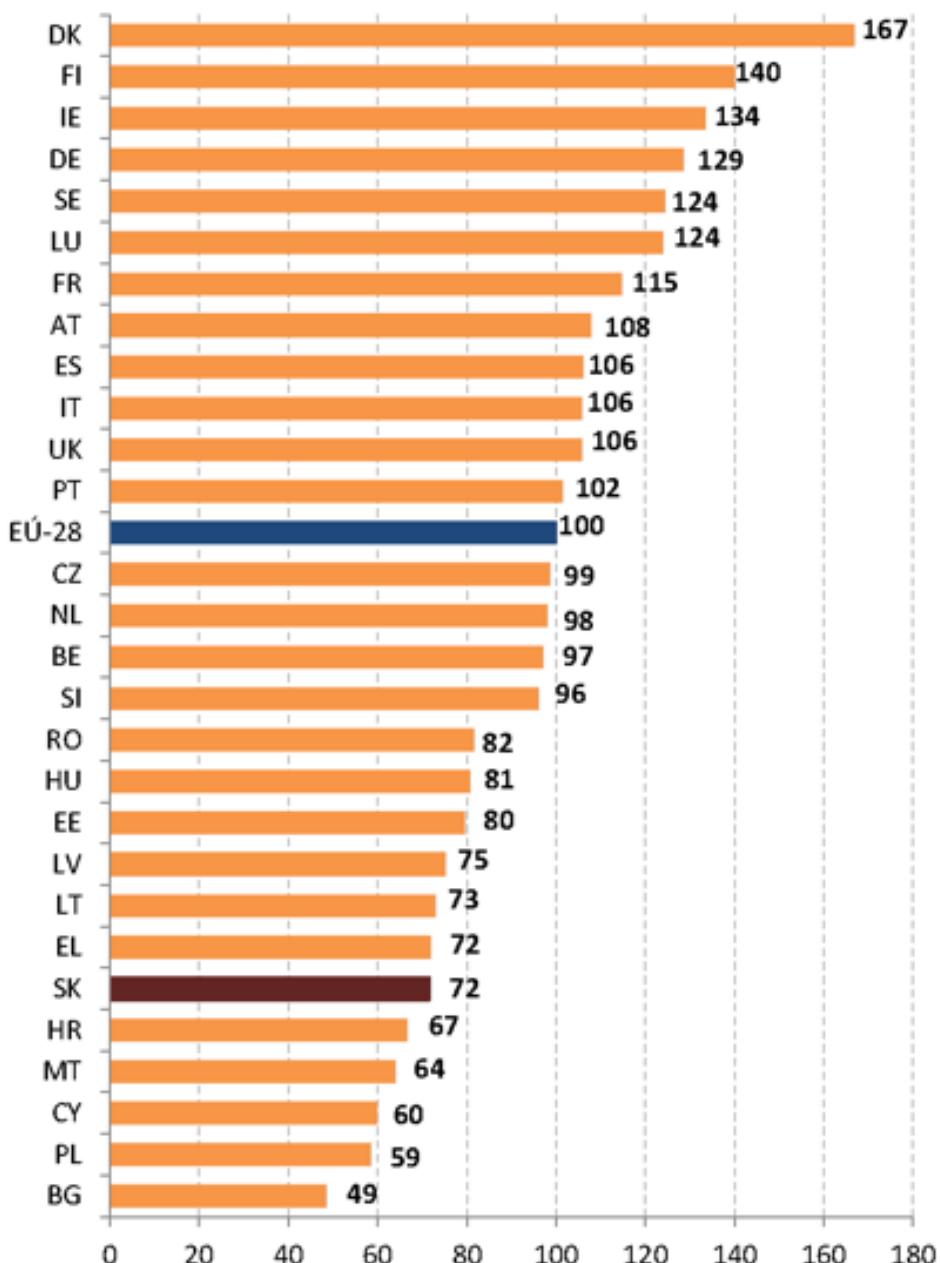
Slovenské poľnohospodárstvo je stále viac-menej nastavené na post-komunistickú monokultúru, ktorá je v rukách veľkých majiteľov pôdy a s produkciou nízkej pridanej hodnoty, čo demotivuje menších a potenciálnych farmárov vstúpiť do procesu výroby. Desiatky tisíc vlastníkov pôdy v rozlohe, ktorá by umožňovala rozvoj malovýroby s vyššou pridanou hodnotou, nemajú vytvorené ani základné podmienky na podnikanie. Súčasný stav, ktorý je okrem iného aj dôsledkom zle nastaveného systému dotácií, znižuje schopnosť tvoriť a udržať nové pracovné miesta a tiež kapacitu potravinovej sebestačnosti.

Hoci globálne zmeny v poľnohospodárskej výrobe si budú vyžadovať nové investície, na Slovensku môžeme očakávať maximálne istý prílev zahraničného kapitálu do vybraných segmentov poľnohospodárskej výroby, bez tvorby vlastného kapitálu a know-how na technologicky vyspelé formy produkcie.

Likvidujeme lesy a prírodu

Ochrana prírodných zdrojov a ekosystémov na Slovensku naráža na politický nezáujem a krátkodobé ekonomicke záujmy. Príkladom je zvyšujúca sa miera ťažby a spracovania dreva, ktorá po kalamite v Tatrách prerástla do odlesňovania v značnom rozsahu. Rovnako sa nadalej zvyšuje regulácia vodných tokov. Tá má nepriaznivý dopad na prirodzenú schopnosť zadržiavania vody v krajine a na riečne ekosystémy a navyše, v kombinácii s klimatickými zmenami a odlesňovaním, nedokáže úplne zabrániť povodiam. Slovensku sa nedarí ani znižovať mieru znečisťovania ovzdušia, ktoré v mestských aglomeráciách dosahuje kritické hodnoty aj preto, že riešenie by muselo zahrňať okrem iného obmedzenie niektorých typov vozidiel, čomu bráni silná pozícia automobilového priemyslu. Celkovo je Slovensko v efektívite využitia prírodných zdrojov pod 50% priemeru EÚ, čo súvisí aj s nízkou mierou recyklácie a zelených inovácií, pri ktorých patríme medzi najhoršie krajiny EÚ.

Index ekologických inovácií 2015 (EÚ = 100)

Zdroj: Stredisko pre sledovanie ekologických inovácií:

Porovnávací prehľad ekologických inovácií 2015.

[ec.europa.eu/environment/ecoap\(scoreboard_en](http://ec.europa.eu/environment/ecoap(scoreboard_en)

NAŠA VÍZIA — NAŠE PRIORITY

ČO JE PROGRESIVIZMUS

- POSLUCHAŤ ĎAKO ROK, ČI S DOBOU
- POZITÍVNE ZMENY (rozvoj, ...)
- ČO ČIA STAV ČIE | ROBIT NЕČO, AKTÍVNE ROBIT
- PREDLOVADIE | - SPÔUDECANIE SA NA VĒCI
- TOLERANCIA | VÔSIL NIE JE NADÁVKA)
- INOVÁCIA | - ČAPADY
- ZMENA (TOLERANTNOSŤ, ĽUDSKOSŤ, SLUHNOSŤ, VIEČNOSŤ, HUMANITARIS)
- REAKT A ŽIEN | NEMUJE SAKA
- ROZVOJOVANIE N A DŇAČACH | POSTUPNÁ ZMENA
- RIEŠENIA LOKÁLNÝCH PROBLÉMOV
- SPOLOČNÉ | - POCIÚVANIE!
- UKLAĎAŤ, ŽE SOM HROD SLOVÁK
- DYCHAŤ, NIE VZDYCHAŤ | RIEŠE
- VYTVÁRAŤ NOVÉ VECI | - Dlhodobý
- SEBAVEDOMIE | - TĚLO ZOSTARNE, M
- INKLÚZIA (ZDRAVO SA PRÍPASOBUJE ĽUDI)
- INTEGRÁCIA VÝHODOU | - INKLÚZIA
- ZOĽDOVEDNOSŤ ZA SEBA A OKOLIE

- KREATÍVNOSŤ (PODARIT JU V ZĽIDI)

- TY MOŽEŠ BYŤ SLOĀST PROGRESSIVIZMU

- INICIAVUJ POKROK - SYNERGIA

- VÍzia

- SÚ SCHOPNÍ GENEROVАŤ MYSLIENKY

- BEZ STRACHU

- PRISPÔSOBENIE SA

PRAKTICKA OSČIANKA
- PRÁCIAPĀA JEDNOVÍČKA SVOJE

- KONTINENTALNÉ DYNAMICKÉ SPODEK KIESENIA

- OTVORENOSŤ VOČI NOVÝM MYSLIENKAM

- PONÚKAT RIEŠENIA

- DEJ PRÍDU ZDOCA

- KADEM MÁ ZAČAŤ OD SEBA

(A ZAČAŤ RIEŠIŤ VEOČI VO SUJOVI
OKOLIU)

- NEBAŤ SA ČIMB - NARVAT POTREBY ĽUDI
- ľST PRÍKLADOM - REALISTICKOSŤ CIEĽOV
PRIESTORU ŽENÁM - RIEŠENIA, KT. MAJU VÝSLEDOK

NAKOK NA POKROK - SUBSIDIARITA (JAK ROZHODA,
KOMUNITA, STÁT)

NAKOK VOČI VLASTNÝM ĽUDOM
- EMPOWERMENT (JAK ĽUDOM VIESŤ
PÄRTEIPÓVAT)

- KRITICKÉ MYSLIENIE
ACEĽ (BEZ IDEOLOGICKÉHO ECCE)

- AKTÍVNA ZDOLA

S (HUMANITNÝ)

TT (NIE NIEKE VPREJ, SPÄŤNA VÁZKA)

BĆNEHO PROSTREDIA

S CHUDOBOU

P = AS KED MORA A /
MOHAMMED LNU K SEBE

VITA

MECHANICKÝ POMER, ETICKÝ ROZHLER ZACHOVAT

NIE CIEL - NOVÉ FORMY KOMUNIKÁCIE

Čo chceme dosiahnuť do roku 2030

-
- ↗ Znížiť podiel dlhodobo nepracujúcich pod priemer EÚ.

  - ↗ Zlepšiť výsledky slovenských žiakov v PISA testoch na úroveň najlepších krajín v regióne.

  - ↗ V indexe kvality života OECD sa nachádzať v prvej pätnáštke krajín.

↗ Zvýšiť počet patentov zo Slovenska a účasť našich vedeckých tímov na medzinárodných vedeckých projektoch o 500%.

↘ Znížiť počet predchádzateľných úmrtí minimálne na úroveň ČR a definovať minimálnu sieť zdravotnej starostlivosti.

↘ Skrátiť čas potrebný na založenie obchodnej spoločnosti na Slovensku o 50%.

↗ Zvýšiť dôveru vo fungovanie polície minimálne o polovicu.

↗ Zlepšiť pozíciu Slovenska v rebríčkoch vnímania korupcie o minimálne 20 priečok.

↗ Dosiahnuť, aby si minimálne dve tretiny rómskych detí (z toho polovica dievčat), ktoré sa narodia v osadách, podávali prihlášky na rovnaké stredné školy ako ich nerómski rovesníci z tej istej dediny či mesta.

↘ Znížiť priemernú dĺžku súdnych sporov o polovicu.

-
- ↗ Zvýšiť energetickú efektivitu nášho hospodárstva o minimálne 10 priečok v porovnaní s ostatnými členskými štátmi EÚ.
  - ↗ Zachovať aspoň 5 percent územia SR ako bezzásahové oblasti a rozšíriť rekreačné lesy v širšom okolí veľkých sídiel.
  - ↗ V indexe miery šťastia OSN (World Happiness Report) sa nachádzať v prvej 25-ke krajín.
  - ↗ V indexe dobrej krajiny (Good Country Index) sa nachádzať v prvej 25-ke krajín.
-

1. Ľudský kapitál

Našou víziou je krajina, ktorá rozvíja svoj najcennejší kapitál – talent, schopnosti a jedinečnosť každého zo svojich občanov. Ústrednou témou a prioritou slovenskej politiky sa preto musí stať kvalita vzdelávacieho systému.

Jeho komplexná reforma bude tým zásadným pohybom, ktorý posunie Slovensko vpred ekonomicky aj civilizačne. Moderné a inkluzívne vzdelávanie je nielen dušou slobodnej spoločnosti, ale aj najsilnejším nástrojom sociálnej mobility a zvrátenia trendu odchodu mladých ľudí do zahraničia. Zároveň je kľúčom ku globálnej konkurencieschopnosti Slovenska v ére technologických zmien, lebo otvára cestu k budovaniu ekonomiky, postavenej na tvorivosti a špičkovom výskume. Postkomunistický model ekonomickej rastu závislého od lacnej pracovnej sily s nízkou pridanou hodnotou sa vyčerpal a musíme ho prekonáť. Do roku 2030 bude krajina schopná konkurovať iným svojimi vlastnými ideami a riešeniami, stane sa lídrom v inovatívnej ekonomike a relevantným európskym hráčom na poli technologických inovácií a výskumu.

Vzdelávanie pre 21. storočie

Reforma slovenského školstva je generačný projekt, ale výsledky prvých systémových zmien vo financovaní, štruktúre inštitúcií a postavení učiteľov sa môžu prejaviť už v horizonte jedného volebného cyklu. Ich nevyhnutným predpokladom je zásadné navýšenie výdavkov na školstvo, postupne až na úroveň priemeru krajín OECD. Podstatná časť týchto investícií musí byť zacielená na radikálne zlepšenie kvality a atraktivity učiteľskej profesie, jej plátového ohodnotenia, metodickej podpory, vzdelávania a príležitostí pre kariérny rast. Na systémovej úrovni sa musí presadiť princíp „čím viac slobody učiteľom a školám, tým efektívnejší systém riadenia a podpory“. Systém regionálneho školstva musí prejsť liberalizáciou a primeranou decentralizáciou, no s posilnenou podpornou štruktúrou stredných stupňov riadenia.

Zmeny vo financovaní a systéme riadenia by mali ísť ruka v ruke s novým prístupom k vzdelávaniu na úrovni žiaka. To sa bude sústredovať na rozvoj a stimuláciu tvorivosti, znalostí cudzích jazykov, schopnosti kritického myslenia a slobodného rozhodovania, ale aj intuície, empatie a neverbálneho vnímania. Vzdelávací systém tým vytvorí priestor pre rast autonómnych osobností pripravených vnímať komplexnosť života, kriticky zhodnocovať informácie a najmä spolupracovať a byť súdržní s inými.

↗ **Prečítajte si aj naše
pripomienky k reformnému
procesu Učiace sa Slovensko
na progresivne.sk/oborne-clanky**

Priority

- **Navýšenie finančnej dotácie rozpočtovej kapitoly školstva** a zjednotenie jej financovania na úrovni štátu (na rozdiel od dnešného tzv. viaczdrojového financovania). Zavedenie financovania škôl podľa kvality výstupov (pravidelné hodnotenie podľa systému PISA a iných ukazovateľov).
- **Optimalizovanie siete základných, stredných a vysokých škôl.** Vytvorenie centier excellentnosti podľa regiónov alebo certifikácie už dnes excelentných škôl ako centier podpory reformy. Predpokladom optimalizácie v oblasti vysokých škôl je nezávislé postavenie Akreditačnej agentúry v súlade s medzinárodnými štandardmi a nastavenie procesu akreditácie na úroveň inštitúcií (fakult), nie študijných programov. Zníženie počtu akreditovaných vysokých škôl (napríklad formou zlučovania) musí ísť ruka v ruke so zvýšením prostriedkov pre vedecké grantové agentúry a vyššou transparentnosťou prerozdeľovania.
- **Transformácia Štátneho pedagogického ústavu, Štátnej školskej inšpekcie, Metodicko-pedagogických centier** a ostatných pridružených ústavov merania a kontroly kvality vzdelávania na jednu inštitúciu podporujúcu kvalitu vykonávania učiteľskej profesie. Nasledovať bude certifikácia učiteľov a začiatok radikálnej personálnej obnovy učiteľskej profesie. Takáto reforma otvorí učiteľskú profesiu aj pedagógom, ktorí dnes pôsobia mimo školstvo a zároveň zatraktívni učiteľskú profesiu smerom k ďalším profesionálom z oblasti ekonómie, práva, spoločenských aj prírodných vied.

- **Zavedenie strednej úrovne riadenia školstva** s pedagogickými právomocami aj zriaďovateľskými kompetenciami v oblasti administrácie a tvorby vzdelávacích politík a na to naviazaná podpora dvojúrovňového modelu tvorby vzdelávacích programov. Liberalizácia učebnicovej politiky.
- **Finančná podpora aktívnych učiteľov, riaditeľov a inštitúcií.** Mobilizácia regionálnych hráčov (obce, mestá, ZMOS, podnikateľské prostredie, priemysel) a vytvorenie mechanizmov na ich zapojenie do reformy na spoločenskej, politickej aj ekonomickej úrovni.
- **Zavedenie opatrení na zmenšovanie sociálnej a kultúrnej vzdialenosťi** medzi sociálne či etnicky vylúčenými občanmi a majoritou. Situácia žiakov zo sociálne vylúčených komunit bude riešená v kontexte komplexne nastavenej intervencie sociálnej pomoci rodinám a komunitám.
- **Vnútorná demokratizácia škôl** a podpora aktívneho prístupu rodičov a študentov k procesom vzdelávania. Podpora hodnotového zamerania verejného školského systému, ktorý bude mladých ľudí viesť k vytváraniu informovaných hodnotových a občianskych postojov a názorov tým, že školy samotné sa budú občianskymi a hodnotovými postojmi riadiť aj v bežnom fungovaní komunity rodičov, učiteľov a študentov.
- **V súlade s dôrazom na individuálny prístup** ku vzdelávaniu musí slovenské verejné školstvo poskytovať omnoho väčšiu podporu žiakom s individuálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ako napríklad zdravotne postihnutým, a rozvoju ich potenciálu.

Inovatívna ekonomika, veda a výskum

Našou víziou je krajina, ktorá zvládne prerod z montážnej dielne na regionálneho lídra v inováciách a výskume. V tejto transformácii budú okrem vzdelávania rozhodujúce dva parametre: strategická podpora nových technologických firiem a podpora schopnosti lokálne úspešných firiem škálovať a globálne expandovať a tiež strategická podpora rozvoja výskumno-vývojových aktivít, najmä ich napojenie na domáce a zahraničné investície. Vo všetkých týchto oblastiach musí mať podnikateľský aj výskumný sektor politickú oporu a jasného lídra vo verejnej správe.

Slovenská veda bude v ideálnom prípade špecializovaná na niekoľko výskumných oblastí a klastrov s potenciálom produkovať špičkový výskum, ktoré budú financované nad rámec ostatných odborov. Bude existovať priame prepojenie výskumných pracovísk s inovatívnymi firmami a ich napojenie na vzdelávacie systémy. SAV a univerzitné pracoviská sa budú musieť viac špecializovať na prepojenie so súkromných sektorm a tvorbu reálnych produktov a služieb. Samozrejme, netreba podceňovať excelentný základný výskum. Vďaka nemu bude narastať počet firiem, ktoré zavádzajú špičkový výskum a inovácie do praxe. Niekoľkým z nich sa podarí dosiahnuť miliardovú valuáciu, čím motivujú ďalších hráčov. Vznikne niekoľko špičkových výskumných centier excelentnosti, ktoré budú na seba viazať podnikateľský ekosystém a tvoriť pracovné miesta s vysokou pridanou hodnotou, čo zastaví odchod vedcov do zahraničia a slovenská veda začne pritiahať excelentných výskumných pracovníkov. Štát bude motivovať zahraničných investorov k tesnejšiemu prepojeniu s domácom výskumom a start-upmi prostredníctvom špecifických daňových nástrojov.

Osobitná pozornosť bude venovaná spoločenským vedám a ich výskumu. Ten sa musí upriamiť na reflexiu aktuálnych výziev a ich inovatívnych riešení, a zároveň byť tesnejšie prepojený s technologickým a prírodrovedným výskumom cez tímy skúmajúce nové a hraničné oblasti a prinášajúce novú kvalitu inovácií.

V budovaní inovatívnej ekonomiky musíme vyťažiť čo najviac zo štrukturálnych zmien, ktorými bude prechádzať automobilový priemysel. Počet ľudí vo výrobe sa vďaka novým technológiám a zmene vzorcov mobility zníži, ale na Slovensku môže automobilový sektor naďalej profitovať zo špičkového výskumu na univerzitách a výskumných ústavoch a zároveň z veľkého počtu úspešných domácich start-upov v tomto sektore.

Priority

- **Koncentrovať kompetencie vo vzťahu k výskumu a inováciám.** Namiesto atomizovaných buniek na rôznych orgánoch štátnej správy (SBA, SIEA, APVV, časť kompetencií MH, MŠVVaŠ, ÚV) vytvoriť jednu inštitúciu (super-ministerstvo), ktorá by bola schopná vytvoriť, zastrebiť a implementovať strategiu inovácií, od výskumu a vývoja až po start-upový ekosystém a priemyselnú infraštruktúru.
- **Špecializovať vedu a výskum na 2-3 klúčové oblasti s najväčšou perspektívou do budúcnosti.** Nahradiť v súčasnosti nepoužiteľnú slovenskú strategiu inteligentnej špecializácie (RIS3) stratégiou identifikujúcou najsilnejšie oblasti z hľadiska potenciálu špičkového výskumu a jeho prepojenia na súkromný sektor. Prispôsobiť tomu klúčové politiky, ktoré budú vytvorené bez nadväznosti na štrukturálne fondy EÚ.

→ **Vyselektovať excelentné výskumné inštitúty**

a presmerovať do nich významnú časť prostriedkov z verejných, európskych aj súkromných zdrojov, čím sa vytvorí základ budúcej špecifickej výskumnej infraštruktúry. Vytvárať medzi-sektorové výskumné tímy prepájajúce výskum z technických prírodovedných a spoločenskovedných oblastí.

→ **Zamerať sa na vytváranie regionálnych podporných centier** pre výskum a vývoj a zaangažovanie miest a regiónov do ekosystémov výskumu a inovácií.

→ **Podporovať medzinárodnú spoluprácu v oblasti**

vedy prostredníctvom programov individuálnej mobility vedcov, dofinancovaním perspektívnych medzinárodných projektov, zapojením Slovenska do programov bilaterálnej a multilaterálnej výskumnej spolupráce v špecifických oblastiach a podporou participácie slovenských subjektov na medzinárodných sieťach výskumnej infraštruktúry, a zvýšením podielu zahraničných vedcov na slovenských verejne podporených vedeckých projektoch.

„ Našou víziou je krajina, ktorá zvládne prerod z montážnej dielne na regionálneho lídra v inováciách a výskume.

Ivan Štefunko, Tour Progres Slovenska, Banská Bystrica

2. Nový ekonomický a sociálny model

Našou víziou je krajina, ktorá kladie na prvé miesto kvalitu života, dôstojnosť a blahobyt všetkých svojich občanov. Krajina, ktorá nezabúda, že ekonomický rast je len prostriedkom k tomuto cieľu. Slovensko bude naozaj úspešné len vtedy, ak budú mať na jeho úspechu podiel všetci.

To predpokladá ekonomický a sociálny model, ktorý znižuje existujúce nerovnosti a zabezpečuje spravodlivé rozdelenie vyprodukovej hodnoty medzi mzdy a kapitál. Zároveň to predpokladá motivujúce prostredie pre domáci podnikateľský sektor, teda odstránenie byrokratických a iných prekážok, ktoré brzdia podnikateľskú iniciatívu a rozvoj slovenských firiem.

V našej vízii roku 2030 bude Slovensko ekonomicky stabilnou krajinou bez výraznej nerovnováhy v rozpočtoch ľudí, firiem či vlády, so životnou úrovňou porovnatelnou s EU15 a modernou verejnou infraštruktúrou, administratívou a kvalitnou a dostupnou sociálnou a zdravotnou starostlivosťou.

V indexe kvality života OECD sa budeme nachádzať v prvej 15tke krajín. Miera sociálnej mobility a rovnosti šancí bude dostačná na to, aby sa chudoba generačne nereplikovala a aby sa nevytvárali a nepretrvávali sociálne vylúčené komunity.

Udržateľné verejné financie

Základným rámcom a predpokladom našej ekonomickej vízie je dlhodobá udržateľnosť verejných financií. Hoci aktuálne je výhľad priaznivý – bez zmeny politík je predpokladaný prebytok na úrovni 0,4 % HDP v roku 2020 a postupné znižovanie dlhu do roku 2045 – Slovensko sa musí pripraviť na rastúce výdavky na dôchodkové a zdravotnícke systémy, dlhodobú starostlivosť či adaptáciu na klimatické zmeny, čo v horizonte 30-50 rokov navráti dlh do sankčných pásiem dlhovej brzdy. Krajina preto potrebuje v strednodobom horizonte dostačne znížiť svoje zadlženie, aby vytvorila priestor na spomínané výdavky a zároveň aj fiškálny vankúš na anti-cyklické opatrenia tlmiace dopady budúcich recesií na životnú úroveň. Tento vankúš musí pritom existovať pod úrovňou dlhového limitu, aby dlhová brzda neprinútila budúce vlády škrtiť verejné výdavky a prehlbovať tým prepad dopytu a nárast nezamestnanosti.

Našou víziou je zodpovedná krajina, ktorá neprepadne pokušeniu použiť aktuálny fiškálny vankúš na financovanie bežných výdavkov či verejných investícií s neistou návratnosťou, ale vytvorí priestor na jasne zadefinované priority trpezlivým úsilím o zefektívnenie svojich výdajov. Súčasťou vízie je aj zmena daňového mixu (hoci nie celkovej sadzby) smerom od zataženia práce napríklad k majetkovým, či spotrebným daniam.

Priority

- **Neodkladne prijať zákon určujúci limity verejných výdavkov** a princíp jeho fungovania, ktorý predpokladá samotný ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti. Obmedzenie rastu verejných výdavkov je potrebné pre udržanie rozpočtovej disciplíny v dobrých časoch, kedy rýchly rast ekonomiky zabezpečuje rýchly rast daňových príjmov a politikov láka k ich miňaniu na populárne verejné výdavky, namiesto vytvárania rezervy do budúcnosti.
- **Odmietnuť úsilie o oslabenie ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti** zavedením investičných výnimiek. Schopnosť použiť fiškálnu politiku na stabilizačné účely závisí od dôveryhodnosti fiškálnych pravidiel. Opatrenia, ktoré oslabujú tieto pravidlá v dobrých časoch, zvyšujú náklady stabilizácie v zlých časoch, kedy sú verejné investície mnohonásobne prospešnejšie.
- **Zefektívniť výdajovú stranu štátneho rozpočtu.** Klúčovým opatrením je systémové presadenie princípu „hodnota za peniaze“ ako štandardnej súčasti tvorby všetkých verejných politík v krajine.

- **Znižiť zátaženie práce.** Hoci celková daňová zátaž na Slovensku nie je nadmerná, jej rozdelenie by bolo potrebné lepšie vyvážiť za účelom zvýšenia spravodlivosti a zníženia trhových deformácií. Daňová a odvodová zátaž práce by mala byť postupne znížená na úkor vyšších daní v iných oblastiach. Z týchto treba vyzdvihnuť predovšetkým dane z nehnuteľnosti na základe ich trhovej hodnoty, ktoré patria k najmenej deformatívnym daniam. Ďalej dane z darov a dedičstva, ktoré – ak sú ich sadzby spravodlivo nastavené – môžu napomáhať k znižovaniu nerovností v príležitostíach. To isté platí aj pre environmentálne dane a dane na zdraviu škodlivé tovary ako cigarety, alkohol či cukor.
- **Zmena v zdravotných odvodoch.** Zvážiť zrušenie zdravotného odvodu a jeho zahrnutie do daňovej sústavy. Cieľom tejto zmeny je efektívnejšia práca s marginálnymi daňovými sadzbami a teda spravodlivejšia daňová politika, ktorá dá štátu silnejšie nástroje na kontrolu efektivity vynakladania verejných prostriedkov.
- **Daňová transparentnosť.** Neoddeliteľnou súčasťou tejto debaty by malo byť aj radikálne zvýšenie daňovej transparentnosti. Informovanie o plnení daňových povinností a ich výške zvýši tlak zo strany verejnosti na férkový výber daní.

Motivujúce podnikateľské prostredie

Pilierom budúceho ekonomickeho rozvoja Slovenska musia byť odvážni a iniciatívni ľudia, s vôľou a priestorom na vlastné podnikanie, ktorí sú významnou protiváhou privatizérov, finančných skupín a zahraničných investícií. Slovensko je a bude bytostne závislé na malých a stredných podnikateľoch, ktorí sú regionálne lojálni a majú svoje nezastupiteľné miesto vo svojom regióne, meste či obci. O tom vypovedá aj čoraz väčší počet úspešných príbehov rodinných firiem, podnikateľov a podnikatelia v oblasti technológií a inovatívnych služieb, či zodpovedných živnostníkov vo svojich regiónoch. Pre nich je nutné vytvoriť vhodné a priaznivé podmienky, nielen v oblasti daňových a finančných politík, ale aj v oblasti regulácií, vzdelávania a právneho štátu.

Našou víziou je prostredie, kde je samostatné podnikanie prirodzenou voľbou ekonomickej aktívneho jednotlivca, ktorý má jednoduchý prístup k jeho založeniu a ďalšiemu rozvíjaniu bez zbytočnej a neefektívnej byrokracie, vykazovania a vybavovania. V tomto prostredí si štátne a verejné orgány budú akékoľvek údaje požadovať len raz a následne ich dokážu vyhľadať vďaka efektívному a prepojenému systému e-governmentu. Regulácie budú zamerané na ochranu a pomoc podnikateľskému a spotrebiteľskému prostrediu, so špeciálnym dôrazom na malé podniky, a budú neustále aktualizované a prehodnocované v súvislosti s vývojom ekonomiky a spoločnosti.

Chceme posilniť rolu žien v podnikaní. V spolupráci s podnikateľským sektorom riešiť výzvy akými sú starnutie obyvateľstva, ekológia či čisté technológie správnym motivačným systémom zakladania podnikov v týchto oblastiach.

Politiky a opatrenia na podporu podnikania budú prierezovo aplikované v oblasti vzdelávania, rozvoja trhu práce, spravodlivosti, reformy štátnej správy, či nových sociálnych politík (vid' príslušné kapitoly).

Priority

- **Posilniť vyučovanie podnikateľských a ekonomických zručností** už na základných a stredných školách. Cieľom je nevychovávať len zamestnancov, ale aj iniciatívnych podnikateľov.
- **Odburokratizovanie podnikania** prostredníctvom možnosti rýchleho (maximálne 24 hodín) založenia spoločnosti, či úprav základných dokumentov online, vrátane živnostenských povolení, a tiež zjednodušenie procesu ukončenia podnikania s dôrazom na ochranu veriteľov.
- **Umožniť jednoduchší prístup k podnikaniu** prostredníctvom dôslednej revízie administratívnych povinností podnikateľov v rôznych oblastiach a miery ich byrokratickej zátaže, a to najmä:
  - radikálne zjednodušiť zamestnanie prvého zamestnanca (z hľadiska administratívy, aj finančných nakladov),

- zjednotiť hranice povinností zamestnávateľa podľa európskej klasifikácie malých a stredných podnikov,
  - nastaviť primeranú maximálnu výšku pokút pri administratívnych chybách.
- **Prehodnotiť existujúce opatrenia v oblasti daňových povinností** a to najmä pre začínajúcich podnikateľov (amnestia na prevádzkové pokuty počas prvých 12 mesiacov existencie firmy, odstrániť duplicitné daňové povinnosti, zrušiť platenie daní z nezaplatených faktúr, zvýšiť hranicu na platenie preddavkov, zrušiť zdaňovanie zamestnaneckých benefitov, tringeltov apod.)
- **Znižovať odvodové zataženia** pre firmy a ich zamestnancov a rozdiely v zatažení medzi živnostníkmi a zamestnancami
- **Podpora prístupu ku kapitálu pre malé a stredné podniky**, osobitne pre rodinné firmy a obecné firmy, ktoré sú významným prínosom k regionálnemu rozvoju a vyrovnávaniu rozdielov
- **Podporiť podnikanie ľudí mladších ako 18 rokov** prostredníctvom legislatívnych úprav, umožňujúcich zakladať spoločnosti ľuďom od 16 rokov a stať sa spoločníkom firmy od veku 15 rokov, pokiaľ je aspoň jeden ďalší spoločník starší ako 18 rokov.
- **Podpora exportu a internacionalizácie malých a stredných podnikov** a ich preniknutie na európske a mimoeurópske trhy (podpora viacjazyčných verzií webových sídiel a e-shopov, automatická podpora účasti slovenských MSP na výstavách a obchodných misiách atď.).

- **Podpora zvýšenia podielov univerzít v študentských alebo učiteľských firmách a spin-offoch**, čo bude viesť k zvyšovaniu počtu patentov a ich úspešnej komercializácie.
- **Finančné a daňové opatrenia, ktoré uľahčia finančné investície a toky v podnikaní** (možnosť zníženia dane z prevodu obchodného podielu/akcií napríklad v prípade, že výnos je reinvestovaný, možnosť zníženia dane z príjmov právnických osôb v prípade ich reinvestície v rámci podnikovej skupiny, osloboodenie od preddavkov na daň v prípade dobrej daňovej disciplíny apod.)
- **Odstrániť korupčné a diskriminačné kritériá pri verejných tendroch** a zmenšovať objemy verejných záka- zieb, čo umožní aj menším podnikateľom uchádzať sa o verejné zákazky.
- **Moderná a flexibilná právna úprava platformovej ekonomiky**, s cieľom nastaviť priaznivé prostredie pre jej rozvoj (vrátane predvídateľného systému zdanenia pri zdroji príjmov) a súčasnom zachovaní férrových podmienok pre tradič- ných poskytovateľov služieb.
- **Podporiť vznik reprezentatívnej asociácie, zastre- šujúcej malých a stredných podnikateľov**, ktorá by aktívne reprezentovala sektor, sústavne komunikovala s prísluš- nými štátnymi orgánmi, proaktívne predkladala návrhy a posky- tovala poradenstvo začínajúcim podnikateľom

Meno: MIŠO

Mesto: kys.

LIESKOVEC
Dobrovoľnícka cesta
27.05.2017 - Košice

„Pilierom budúceho ekonomickejho rozvoja Slovenska musia byť odvážni a iniciatívni ľudia s vôleou a priestorom na vlastné podnikanie.

Reforma trhu práce

Chceme dospieť do stavu, v ktorom spoločnosť chápe, že vzťah zamestnanca a zamestnávateľa je symbiotický, kde fungujú pravidlá a inštitúcie zosúladujúce záujmy podnikateľského prostredia s ekonomickými, sociálnymi a kultúrnymi záujmami zamestnancov. Našou víziou je pružný trh práce podporovaný aktívnou politikou zamestnanosti v kombinácii so solidárnym sociálnym systémom pre nezamestnaných – teda systém, ktorý chráni ľudí, nie pracovné miesta. Ten musí zároveň reflektovať demografickú krivku a nedostatok domáčich pracovných sôl vyvažovať inteligentnou migračnou a azylovou politikou zameranou na pritiahanutie kvalifikovanej pracovnej sily s vysokou pridanou hodnotou.

V našej vízií sa Slovensku podarí vymaniť z modelu lacnej práce.

Rastúca produktivita práce, ktorá je v súčasnosti blízko priemeru EU, sa musí pretaviť do európskej úrovne miezd a pracovných podmienok. To si vyžiada systémové a zodpovedné riešenia, ktoré pôjdu nad rámec jednorázových sociálnych balíčkov. Slovensko potrebuje modernú legislatívnu, schopnú reagovať na prichádzajúce trendy – od zvyšujúceho sa podielu lacnej pracovnej sily zo zahraničia po celkovú zmenu závislej práce v dôsledku technologickej revolúcie.

↗ **Viac o tejto téme si môžete prečítať aj v diskusnej eseji Tomáša Hellebrandta o aktívnych politikách trhu práce na progresivne.sk/odborne-clanky**

Priority

- **Zvýšiť objem zdrojov určených na aktívne politiky trhu práce** a presmerovať zameranie z podpory dopytovej strany na podporu ponuky. Investovať do rozšírenia ponuky a zlepšenia kvality programov celoživotného vzdelávania a rekvalifikačných školení a podporiť opatrenia zamerané na podporu mobility pracovných súl zo zaostalejších do dynamickejších regiónov, ako aj opatrenia podnecujúce podnikateľov k vytváraniu pracovných príležitostí pre dlhodobo nezamestnaných a obyvateľov menej rozvinutých regiónov.
- **Vzhľadom na nové trendy v ekonomike je veľmi dôležité zvýšenie flexibility v oblasti pracovného práva** so zachovaním ekonomickej neutrality a adekvátnej ochrany slabšej strany (zamestnanci, pracovníci). Vytvorenie právom chráneného a flexibilného priestoru pre výkon práce v rámci nových modelov pracovných vzťahov vyvolaných rozrušením tradičných inštitútów pracovného práva (pracovisko, hierarchické štruktúry riadenia) – napr. v oblastiach platformovej, zdieľanej a on-demand ekonomiky. Opustenie tradičného rozdelenia výkonu práce na dve kategórie – chránený zamestnanec vs. nechránený živnostník a doplnenie tejto duality o vzťahy, v ktorých pracovník požíva ochranu napriek tomu, že nevykonáva typicky závislú prácu.

- **Kombinácia flexibilného zákonníka práce, efektívneho systému poistenia v nezamestnanosti a širokej ponuky aktívnych politík trhu práce podporí rast produktivity práce.** Pre efektívny dohľad nad pracovným trhom je potrebná radikálna reforma inšpekcie práce (dôsledná nezávislosť, rýchle a predvídateľné rozhodovanie) a zriadenie pracovných súdov, ktoré budú promptne a kvalifikované riešiť pracovno-právne spory medzi zamestnancami a zamestnávateľmi, ako i medzi inšpektorátmi práce a zamestnávateľmi.
- **Reagovať na potrebu uplatňovania flexibilných modelov pracovného času a vytvoriť právny rámc pre skracovanie týždenného pracovného času.**
- **Zefektívniť vymáhanie práv zamestancov.** Klúčom je politicky nezávislý a kapacitne posilnený Inšpektorát práce, ktorého právna a rozhodovacia prax musí byť zjednotená naprieč krajinou, s jasou metodikou, čo firmám aj zamestnancom poskytne potrebnú právnu istotu. Dobudovať siet špecializovaných pracovných súdov, ktoré dokážu o sporoch rozhodovať v rádoch týždňov, pričom zamestnanec má možnosť domôcť sa rozhodnutia bez zbytočných nákladov na právne zastupovanie či inej byrokratickej záťaže, čo výrazne zníži náklady aj pre zamestnávateľov.
- **Ochrana proti dumpingu a dovozu nelegálnej práce,** cestou sprísnenia pravidiel a kontroly firiem sprostredkujúcich dočasnú prácu pre pracovníkov z krajín mimo EU, ktorí poberajú menšiu ako minimálnu mzdu a nemajú nárok na štandard slovenských zamestnancov.
- **Prijať opatrenia pre zjednodušenie prístupu kvalifikovaných pracovníkov z tretích krajín na pracovný trh,** ktoré budú domácich pracovníkov svojimi zručnosťami skôr dopĺňať ako im konkurovať.

Kvalitná zdravotná a dlhodobá starostlivosť

Našou víziou sú kvalitné a dostupné služby zdravotnej a sociálnej starostlivosti, vďaka ktorým Slovensko dosiahne vysoký priemerný vek dožívania sa populácie (nad 80 rokov), vysoký priemerný vek zdravého života a nízky počet odvráiteľných úmrtí a úmrtí ľudí v produktívnom veku. Na dosiahnutie tohto stavu nebude stačiť len periodické oddlžovanie zdravotníckeho sektoru, ale nové nastavenie a dôsledné vynucovanie rozpočtových mantielov spolu s férovejším systémom odmeňovania pracovníkov v zdravotníctve. Slovenské zdravotníctvo zároveň musí v čo najširšej miere využívať inovatívne riešenia pri prevencii, diagnostike a liečení chorôb, ako aj pri práci s dátovými systémami. V našej vízii Slovensko nie je len spotrebiteľom týchto technológií, ale podieľa sa aj na ich vývoji a následnej komercializácii doma i v zahraničí. Celková modernizácia systému zdravotníctva a sociálnej starostlivosti bude motivovať slovenských lekárov, zdravotníckych a sociálnych pracovníkov, aby nedochádzali do zahraničia a umožní Slovensku využívať svoj potenciál vo sfére tzv. „striebornej ekonomiky“ a dlhodobej starostlivosti, čo opäť pomôže zamestnanosti v sociálnej a zdravotnej sfére.

Priority

- **Zadefinovanie nároku pacienta.** Vypracovať zákonnú definíciu toho, čo presne znamená pre pacienta právo na včasné, kvalitné, finančne a geograficky dostupné zdravotnú starostlivosť a účinné preventívne programy – teda presné stanovenie toho, čo, kedy a v akej kvalite má byť poskytnuté v medziach verejného zdravotného poistenia.
- **Ozdravenie zdravotného sektora a nastavenie zásadných rozpočtových obmedzení.** Hospodárenie zdravotného sektora, financovaného z verejného poistenia, bude podliehať tvrdým pravidlám a rozpočtovým obmedzeniam, ktoré budú stanovené na základe medzinárodne uplatňovaných kritérií a referenčných hodnôt. V prípade prekročenia stanovených mantielov hospodárnosti budú zdravotnícke zariadenia a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti čeliť hĺbkovému auditu a hrozbe trestnoprávnych sankcií.
- **Zavedenie odmeňovania lekárov a zdravotníckeho personálu na základe kvality poskytovanej zdravotnej starostlivosti** a dosiahnutých výsledkov či spokojnosti pacientov.
- **Modernizácia zdravotníctva.** Okrem dôslednej implementácie DRG a eZdravia aj zavádzanie technologických a inovatívnych prostriedkov na diagnostiku, liečenie, monitorovanie a najmä prevenciu chorôb bude pozitívne vplývať na zlepšenie dostupnosti zdravotných služieb a napriek vysokým investičným nákladom viest k dlhodobému znižovaniu nákladov. Zároveň je potrebné vytvárať prostredie, ktoré pritiahe medzinárodné know-how aj kapitál do slovenských zdravotníckych zariadení.

Moderný sociálny systém

Sociálny systém ako integrálna súčasť modernej krajiny a poistka proti prepadu do chudoby funguje na Slovensku do veľkej miery zo zotrvačnosti a je zaplavený nánosmi nekoordinovaných sociálnych politík posledných dekád. V našej vizio je systém rekonfigurovaný tak, aby jasne definoval niekoľko sociálnych problémov a vystavil okolo nich politiky, ktoré by smerovali k ich riešeniu.

Dôležitým aspektom sociálneho systému je moderná rodinná politika, ktorá vytvára priestor pre čo najslobodnejšiu voľbu životnej stratégie rodín a jej naplnenia – od rozhodnutia mať dieťa, cez rovnováhu medzi prácou a rodinou, až po rozdelenie rolí medzi partnermi. Rodinná politika by nemala byť zameraná len na rast populácie, ale aj na sociálnu ochranu so špeciálnym zreteľom na najzraniteľnejších (deti, rozvedené a slobodné ženy). Nemôže byť redukovaná na peňažné transfery „do rúk rodičov“, ale musí ju tvoriť aj rozvinutá štruktúra verejných služieb a legislatívne právidlá, ktoré umožnia zladenie rodinného a pracovného života, čo je zásadným faktorom pri rozhodnutí partnerov založiť rodinu.

Špeciálnu pozornosť je potrebné venovať investíciám do rozvoja mládeže, aj nad rámec formálneho vzdelávacieho systému, s využitím digitálnych médií a technológií. Aj mimo školy musí štát mladým ľuďom vedieť poskytnúť priestor na rozvíjanie ich špecifických talentov a prierezových zručností (tímová práca, finančná gramotnosť či prezentačné schopnosti), a tieto mimoškolské aktivity aj efektívne finančne podporovať.

Priority

- **Významne zjednodušiť prechod zo sociálneho systému do zamestnania**
- **Vybudovať siete verejných jaslí a škôlok**, ktoré budú vo výraznej miere schopné pokryť dopyt po mestach. Zjednodušenie vytvárania a fungovania neštátnych, alternatívnych poskytovateľov predškolskej starostlivosti.
- **Zavedenie legislatívy, ktorá podporí zladenie práce a rodiny** (flexibilná práca, práca z domu, skrátené pracovné úvazky).
- **Flexibilná a otvorená štruktúra peňažných dávok**, ktorých čerpanie bude rozhodnutím rodiča/rodičov a ktoré budú zároveň podporovať zapojenie oboch partnerov do výchovy.
- **Dôraz na ochranu rozvedených rodičov starajúcich sa o dieťa a slobodných matiek**. Zabezpečenie ich prístupu k verejným službám a zásadná aktivita štátu pri vymáhaní výživného.
- **Výrazná angažovanosť verejného sektora v oblasti pro-rodinných opatrení na pracovisku**.
- **Dobudovanie siete moderných centier mládeže**, akreditovanej štátom, smerujúcej k rozvíjaniu prierezových zručností a výchove k aktívному občianstvu

Šanca pre vylúčené komunity a Rómov

Našou víziou je krajina, v ktorej majú aj ľudia, ktorí sa narodia do sociálne alebo inak znevýhodneného prostredia, šancu na dôstojný a úspešný život a rovnocenný prístup k ekonomickým, sociálnym a kultúrnym možnostiam, ktoré krajina ponúka. Chceme, aby si minimálne dve tretiny rómskych detí (z toho polovica dievčat), ktoré sa narodia v osadách, podávali prihlášky na rovnaké stredné školy ako ich nerómski rovesníci z tej istej dediny či mesta. Systém vzdelávania a skríningu musí byť nastavený tak, aby 90 % detí zo znevýhodnených rodín navštevovalo programy vzdelávania od 4 rokov a 70 % od 3 rokov.

Priority

- **Výrazné investovanie do vzdelávania v rannom detstve** s pozornosťou na znevýhodnené a ohrozené deti (vrátane skríningu detí s postihnutím a podpornými programami pre rodičov od narodenia dieťaťa), celodenné vzdelávanie spolu s rodičmi aspoň od 3 rokov, bezplatné a dostupné škôlky.
- **Vytvorenie inovatívnych modelov spoločného vzdelávania na úrovni miest a mikroregiónov** (alebo viacerých obcí). Vytvorenie vzdelávacích programov „druhej šance“ a rekvalifikačných programov pre ľudí z marginalizovaných komunít.

- **Audit a zmena administratívneho riadenia témy vylúčených komunít**, ktorá bude postavená na inštitucionálnom prenikaní tejto témy do rôznych verejných inštitúcií (ministerstiev, VÚC a väčších samospráv) a vytvorenií poradnej a koordinačnej inštitúcie priamo pod úradom premiéra.
- **Budovanie kapacít samosprávy**. Vytvorenie efektívnych a flexibilných nástrojov s finančným krytím (napr. varianty legalizácie pozemkov, sociálne bývanie, stabilná podpora terénnej práce, komunitné centrá, podpora sociálnych podnikov, servis odborného poradenstva) a súčasne zvýšenie kontroly nad vykonávaním týchto právomocií.
- **Dlhodobé udržanie efektívnych programov** vytvorených vďaka štrukturálnym fondom EÚ a ich transformácia do štátnych politík s financovaním zo štátneho rozpočtu (sociálna terénná práca, komunitné centrá, asistenti na školách, zdravotní asistenti).
- **Zmeniť systém zberu údajov vo vzdelávaní** smerom k etnicky disagregovaným dátam ako nevyhnutná podmienka pre nastavenie opatrení a sledovania ich účinnosti.
- **Ďalej rozvíjať európsky unikátny model zdravotných asistentov** (Zdravé komunity), založený na nezávislom postavení týchto asistentov voči samosprávam, ktorý mal v minulosti výrazné výsledky a dopad na zvyšovanie vzdelávacej kapacity detí z vylúčených komunít (v súčasnosti pod MZ SR).

Podpora urbánneho a regionálneho rozvoja

Našou víziou je krajina, ktorá sa rozvíja rovnomerne vo všetkých svojich regiónoch, mestách a obciach a vytvára tak kultúrne a sociálne rozmanitý, ale z hľadiska kvality života vyvážený obraz úspešnej spoločnosti.

Rovnomerné využívanie rôznorodého hospodárskeho potenciálu regiónov musí byť aktívnou súčasťou dlhodobých hospodárskych plánov krajiny. To predpokladá zmeny v organizácii kapacít štátu aj samosprávy a tesnejšie prepojenie politík rozvoja vidieka, mestského rozvoja, cestovného ruchu, inovatívneho a malého podnikania, pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja na úrovni štátu.

Na dosiahnutie efektívneho riadenia a rozvoja miest a regiónov bude nevyhnutné prehodnotiť existujúce územnosprávne členenie, integrovať rozdrobenú sídelnú štruktúru a nájsť model, ktorý nielen zefektívni a zníži náklady na verejnú správu, ale umožní aj tvorbu vyváženejších a diverzifikovanejších politík a čerpanie fondov EÚ (štatistické jednotky NUTS).

Kľúčom k novému typu rozvoja miest a regiónov musia byť integrované teritoriálne rozvojové politiky, ktoré postupne budú nahradzať centrálne sektorové politiky. Osobitný dôraz bude venovaný problematike rozvoja miest, ktoré sú podľa štúdií OECD motorom rastu hospodárstiev.

Slovensko potrebuje zlepšiť fyzickú aj digitálnu dostupnosť viedieckych oblastí, čo pomôže odvrátiť hrozbu vyprázdnovania a ubúdania obyvateľstva. Vďaka všeobecne dostupnému rýchlemu internetu budú mnohí ľudia môcť pracovať z domu. Väčšina služieb verejnej správy bude digitalizovaná, nebude preto nutné za nimi dochádzať do miest. Ostatné služby budú tiež dochádzať za občanom (namiesto občana za nimi), napríklad pojazdné ambulancie alebo knižnice.

Samosprávy budú nielen významným aktérom a iniciátorom komunitného života, ale aj zdrojom lokálne a regionálne diverzifikovaných politík a ekonomických aktivít, vedúcich k vyrovnávaniu rozdielov a príležitostí a zvyšovaniu konkurencieschopnosti.

Priority

- **Vytvoriť stratégiu municipalizácie a zmeny územnosprávneho členenia Slovenska** s cieľom dosiahnuť integrovaný rozvoj a efektívnu verejnú správu, s tým, že základný štandard prenesených kompetencií a verejných služieb musí zostať pre občana zachovaný
- **Prehodnotiť legislatívu, upravujúcu štatút a správu miest Bratislava a Košice** s cieľom zefektívniť a zjednodušíť vnútorné kompetencie samosprávy a ich financovanie.
- **Vytvoriť systém podpory návratu ľudí do regiónov,** najmä odbornej a kvalifikovanej pracovnej sily, akou sú učitelia, lekári a projektoví pracovníci.

- **Vytvoriť funkčný a efektívny systém podnikov so sociálnou funkciou vo vlastníctve samospráv či mimovládnych organizácií. Poskytovať transparentné kompenzácie pre podniky, orientované na medzitréh práce a verejný prospech.**
- **Cielená politika podpory lokálnej produkcie** (poľnohospodárskej, remeselnej a pod.), ktorá podporí symbiózu medzi mestom a vidiekom a navráti vidieckym aglomeráciám funkciu zásobovania pre mestá. Podpora bude zameraná aj na rozvoj agroturistiky a lokálnych kultúrnych služieb.
- **Zlepšiť digitálnu dostupnosť periférnych oblastí.**
- **Investovať do integrovaných, inteligentných a dostupných systémov verejnej dopravy,** ktoré zvýšia dostupnosť všetkých regiónov SR.
- **Dobudovanie kapacít nájomného bývania** a podpora rozvoja bývania

Efektívna dopravná politika

Rozvoj dopravnej siete, obzvlášť diaľnic, patrí medzi politicky najviac využívané témy. Našou víziou je moderná dopravná politika, ktorá vníma krajinu a jej dopravnú obsluhu komplexne a zameriava sa na užívateľský komfort s čo najmenšími ekonomickými a ekologickými nákladmi.

Priority

- **Dobudovanie cestnej siete**, najmä prepojenia Bratislavы a Košíc rýchlostnými cestami a diaľnicami.. Využívanie všetkých modelov stavby rýchlostných ciest, vrátane menej náročných profilov. Podpora výstavby ciest I. triedy aj s možným financovaním formou PPP.
- **Investovať do rozvoja vlakovej siete**. V relevantných krajoch na ňu presunúť väčšiu časť verejnej dopravy a čo najväčšie množstvo nákladnej dopravy.
- **Vybudovanie systémov Integrovanej regionálnej dopravy** v každom kraji. Zároveň optimalizovať verejnú autobusovú a vlakovú dopravu k čo najväčšej dopravnej obslužnosti.
- **V prípade veľkých mestských sídiel (zvlášť Bratislavы) podporovať vstup do mesta prostredníctvom dostupnej verejnej dopravy**, čoho predpokladom je aj dobudovanie systému záchytných parkovísk.
- **Podpora a rozvoj domácich technológií v oblasti zelenej dopravy a systematickej výstavby a rozširovania cyklotrás v mestách aj mimo nich, ako aj podpora peších presunov a bikesharingu.**
- **Vytvoriť komplexný a transparentný systém využnocovania všetkých investícií v doprave**, vrátane ich projektového riadenia a kontroly nákladov.
- **Podpora a rozvoj domácich technológií v oblasti zelenej dopravy.**

3. Spravodlivý a efektívny štát

Našou víziou je krajina, kde demokratické inštitúcie a právny štát požívajú vysokú mieru dôvery, lebo sú efektívnym nástrojom spravodlivosti a spoločného dobra.

Je ňou moderný a fungujúci štát, ktorý vytvára férové a predvídateľné prostredie pre každodenný život a pomáha svojim občanom realizovať ich predstavy a sny, čím rozširuje priestor ich slobody. Cestou k takému štátu sú systémové zmeny vo fungovaní spravodlivosti a verejnej správy na všetkých úrovniach, vrátane samosprávy. Tie zároveň zúžia priestor pre korupciu a poskytnú občanom nové možnosti podieľať sa na verejnej moci, čo prehĺbi kvalitu slovenskej demokracie.

Obnova dôvery v spravodlivosť

Obnova dôvery v právny štát si vyžiada zmeny v organizácii súdnictva a spôsobu výberu súdcov, ktoré pozdvihnu morálny aj odborný kredit celého justičného systému. Rovnako dôležitá bude aj celková zmena prístupu k právnemu poriadku, ktorý musí byť zjednodušený a zmodernizovaný. Zároveň musí existovať efektívny medzirezortný mechanizmus jeho tvorby, so schopnosťou pružnej a rýchlej reakcie na zmeny, ktorej základom budú dôkladné analýzy dopadov existujúcich a nových regulácií na prostredie, vrátane realistického odhadu schopnosti vymáhania prijímaných pravidiel.

Priority

- **Špecializácia súdov a zložiek vynucovania práva (regulačné úrady, prokuratúra, policajný zbor).** Spory sa budú riešiť na úrovni, ktorá dokáže zabezpečiť ich efektívne, profesionálne a predvídateľné riešenie – napr. pracovnoprávne spory v osobitnej pracovnoprávnej arbitráži, spory v osobitných oblastiach (korporátne spory, duševné vlastníctvo, ochrana spotrebiteľa a pod.) pred špecializovanými súdcami či senátmi. To by sa dosiahlo zmenou v organizačnej štruktúre súdov s cieľom vzniku „veľkých“ súdov (prípadne súdnych dištriktov), na ktorých by bola prioritou špecializácia, a tiež zodpovedajúcou zmenou v procese výbere súdcov – súdcovia by boli prijímaní priamo na špecializované pozície na základe preukázania odbornosti v danej oblasti.

„Obnova dôvery v právny štát si vyžiada nové pravidlá v organizácii súdnictva a spôsobu výberu súdcov, ktoré pozdvihnu morálky aj odborný kredit celého justičného systému.

- **Zvýšenie dôveryhodnosti právneho poriadku.**
Priebežná kritická revízia právneho poriadku s cieľom odstránenia zbytočnej a duplicitnej alebo zastaranej regulácie; ďalej regulácie, ktorá je z hľadiska dopadov nezmyselná či nespravidlivá (napr. v súčasnosti mimoriadne svojvoľne nastavený systém správnych trestov za delikty); regulácie, ktorá motivuje k škodlivému správaniu alebo k jej zneužívaniu a obchádzaniu; a tiež regulácie, ktorá nerešpektuje kapacitu verejnej správy na jej vynucovanie a vedie k selektívному uplatňovaniu sankcií a teda ku korupčným motiváciám.
- **Zásadné zmeny vo vzdelávaní právnikov na fakultách a v profesijných komorách,** vrátane celoživotného vzdelávania osôb pôsobiacich vo verejnej správe. Je potrebné zmeniť myslenie a kultúru pri výklade práva – opustiť formalistický výklad práva pri jeho aplikácii a klásiť dôraz na materiálne vnímanie účelu pravidiel. Vo vzdelávaní je nutné sa zameriť aj na profesijnú etiku právnikov a snažiť sa dosiahnuť zmenu negatívneho obrazu justície a právnickej profesie.
- **Právne úpravy vedúce k férovejšiemu a priaznivejšiemu podnikateľskému prostrediu.** Odstránenie diskriminačných úprav v oblasti daní a odvodov, ktoré mimoriadne silno deformujú motivácie účastníkov trhu práce. Revízia právne neobhájiteľných rozdielov v zaťažení zamestnávateľov a zamestnancov na strane jednej a živnostníkov na strane druhej.

Polícia, ktorá pomáha a chráni

Pre budúcnosť právneho štátu je rovnako dôležitá aj reforma a modernizácia polície a prokuratúry. Ide o kľúčové články v procese výkonu spravodlivosti, a v prípade polície o mocenskú zložku štátu, s ktorou občania prichádzajú do kontaktu najčastejšie. Z pohľadu materiálnych či ľudských zdrojov dosahuje policajný zbor v porovnaní s inými bezpečnostnými zložkami relatívne vysokú úroveň. Najzásadnejšie zmeny si bude vyžadovať spôsob riadenia, manažmentu a výkonu policajnej práce, ktorý by políciu mal zbaviť závislosti na politických vplyvoch a výraznejšie priblížiť k moderným trendom. V prípade prokuratúry je potrebné zvýšiť verejnú kontrolu výberu a práce prokurátorov a oslabiť vplyv politických strán pri nominácii a voľbe generálneho prokurátora.

Priority

- **Depolitizácia fungovania polície.** Výrazne posilnenie samostatnosti PZ voči politickému vedeniu. Zniženie fluktuácie stredného manažmentu v závislosti od politického cyklu. Vytvorenie mechanizmov zodpovednosti a kontroly vzhľadom na manažérsky výkon riadiacich pracovníkov PZ.
- **Vytvorenie systému policajnej práce založenej na úzkom vzťahu ku komunité.** Veľká časť práce policajtov bude postavená na živom kontakte a osobnými vzťahmi s komunitami, v ktorých slúžia. Prehodnotenie vzťahu mestskej a štátnej polície, obzvlášť v metropolitných oblastiach.

- **Zmena systému hodnotenia práce**, v súčasnosti zameraného na perzekúciu, a jeho preorientovanie na znižovanie kriminality a prevenciu.
- **Zvýšenie špecializácie a podpora kariérneho rozvoja** so zámerom budovania špecifických policajných zručností v jednotlivých oblastiach kriminality. Posilnenie kapacít na boj s kriminalitou „bielych golierov“.
- **Posilnenie verejnej kontroly prokuratúry.** Rada prokurátorov ako najvyšší orgán samosprávy bude otvorená aj pre členov mimo prokurátorské prostredia. Prvok verejnej kontroly je potrebné presadiť aj do disciplinárnych konaní, kde sa musí oslabiť vplyv generálneho prokurátora na ich zloženie a rozhodnutia, a upraviť kompetenciu podania návrhu na začatie disciplinárneho konania voči samotnému generálnemu prokurátorovi.
- **Jednotné a férové pravidlá pre výber prokurátorov.** Výberové konania na funkciu prokurátora by sa vzťahovali na všetkých uchádzačov o funkciu prokurátora. Bude ich uskutočňovať výberová komisia, ktorú nebudú tvoriť len prokurátori, a ktorej členov budú nominovať aj subjekty mimo prokurátorského prostredia.
- **Zmeny pri voľbe generálneho prokurátora.** Právo navrhovať kandidátov sa musí rozšíriť aj pre ďalšie subjekty (napr. advokátska komora, vysoké školy, verejná ochrankyňa práv a pod.)
- **Vytvorenie nezávislej policajnej inšpekcie** oddelenej od štruktúr PZ a MV SR.

Efektívna verejná správa

V situácii, keď je dôvera v demokratický štát dlhodobo otriasená fenoménom korupcie a oligarchizácie verejnej moci, je potrebné nastoliť novú kultúru vyvodzovania zodpovednosti na všetkých úrovniach a prelomiť tak existujúce korupčné štruktúry a vzťahy. Výkon verejnej moci musí byť regulovaný nielen kompetenčne, ale aj z hľadiska profesijnej etiky a disciplinárnej zodpovednosti. Z dlhodobého hľadiska je komplexná reforma verejnej správy jedinou cestou odstraňovania korupcie z bežného života ľudí, ako aj z inštitúcií a mentálnych máp krajiny.

Našou víziou je profesionalizovaná, nezávislá a špecializovaná verejná správa, ktorá naplno uplatňuje e-government a je schopná pružne a konštruktívne reagovať na nové trendy a výzvy. Elektronický styk s ňou bude pre občanov jednoduchý a užívateľsky priaznivý. Jej inštitúcie budú zamestnávať vysoko kvalitných odborníkov, ktorí budú nielen primerane ohodnotení, ale aj motivovaní možnosťami dosiahnuť reálne zmeny a rýchly kariérny rast.

Jednotlivé úrovne a oblasti riadenia štátu budú navzájom spolu-pracovať pri presadzovaní verejného záujmu na základe kvalitnej analytickej práce postavenej na dátach. Vďaka prehľadnému, vypočítateľnému a záväznému rozpočtovému a strategickému plánovaniu sa bude dosahovať vyššia efektívnosť verejných zdrojov a politík.

Priority

- **Zmena kultúry verejnej správy** „zhora“ a tlak na spoločenskú a právnu zodpovednosť verejných činiteľov. Zastavenie politických, rodinných a oligarchických obchodov a s nimi spojenými očakávaniami pri pridelovaní riadiacich (často dokonca apolitických) funkcií vo verejnej sfére.
- **Zavedenie efektívneho systému zodpovednosti verejných činiteľov.** Tá spočíva na troch pilieroch – trestnoprávej, disciplinárnej a zodpovednosti za škodu. V rámci každej z nich bude presne definovaný rámec povinností a normy, ktoré naviažu porušenie povinností na konkrétné sankcie. Súčasťou systému bude prevencia v podobe vzdelávania o povinnostiach a funkčné inštitúcie, ktoré systém zabezpečujú a kontrolujú.
- **Inštitucionálna zmena verejnej služby.** Jasné právne, funkčné a organizačné vymedzenie hraníc medzi profesionálou verejnou službou a politickými funkciami. Výber vedúcich zamestnancov na všetkých úrovniach na základe transparentných pravidiel, ktoré umožnia participáciu zainteresovaných strán, a nezávislý systém hodnotenia.
- **Špecializácia a profesionalizácia verejnej správy** a jej finančné, organizačné a technické posilnenie a zatraktívnenie pre najlepších odborníkov. Kapacitné rozloženie verejnej správy tak, aby dokázala zabezpečiť efektívnu a plošnú kontrolu, kvalitný výkon právomocí a vynucovanie dodržiavania pravidiel.
- **Identifikácia neefektívnych (poddimenzovaných a predimenzovaných) jednotiek vo verejnej správe,** pozícií exponovaných tlaku oligarchických štruktúr a nadväzná reorganizácia (vrátane prípadných kompetenčných presunov).

- **Riadenie a rozhodovanie vo verejnom sektore bude podložené analýzami a faktmi.** Každé ministerstvo a významné štátne úrady budú priebežne analyticky vyhodnocovať nielen ekonomickú efektívnosť opatrení, ale aj ich sociálny dopad a reálnu účinnosť.
- **Zavedenie zmien v oblasti inštitucionálneho a právneho rámca nakladania s verejnými prostriedkami,** s cieľom dosiahnuť rozpočtovú transparentnosť. Reforma v oblasti verejného obstarávania, zameraná na vytvorenie súťažného prostredia v tejto oblasti, čo vyžaduje, aby sa pozornosť nesústredila len na samotný technický proces, ale na podstatu efektívneho obstarávania služieb.
- **V rámci e-governmentu zabezpečiť**, aby veľká časť rutinného rozhodovania verejného sektora bola automatizovaná, čím sa uvoľnia ľudské kapacity verejného sektora.

↗ **Viac o tejto téme si môžete prečítať aj v odbornom článku Michala Trubana o korupcii na progresivne.sk/odborne-clanky**

4. Súdržná spoločnosť

Našou víziou je spoločnosť, ktorá je vnútorne stmelená, sebaistá vo svojich hodnotách, a preto otvorená rozmanitosti, ľudskej individualite a budúcnosti. Hrdosť na vlastnú krajinu a jej úspechy sa musí stať zdrojom pozitívnej identity, ktorá bude patriť všetkým obyvateľom bez rozdielu, ktorá prehľbi rešpekt a porozumenie väčšiny k rôznym typom menšíň a znevýhodneným skupinám.

Našou víziou je spoločnosť, ktorá si váži a systematicky zveľaďuje verejný priestor – fyzický aj duchovný – a uvedomuje si význam kultúry a krásy pre rozvoj krajiny. Zároveň aktívne podporuje kritickú reflexiu, lebo má odvahu hľadať pravdu o sebe, svojej minulosti a tom, kam speje.

Rovnaký prístup pre všetkých

Formálna rovnosť práv bez ohľadu na národnosť, pohlavie, rasu, sexuálnu orientáciu či vierovyznanie je nevyhnutným, ale nepostačujúcim faktorom v budovaní súdržnej spoločnosti. Našou víziou je Slovensko, kde väčšina nielen rešpektuje práva menších a znevýhodnených skupín, ale aktívne vytvára príležitosti na to, aby tieto práva mohli byť reálne využívané. Rozmanitosť a individualitu vníma ako pridanú hodnotu z hľadiska kultúry aj ekonomiky.

Dôležitým krokom k tomuto stavu je tlak na zrovnoprávnenie žien a mužov v pracovnom vzťahu. Vďaka efektívnym programom podporujúcim rovnocenné ohodnotenie žien a ich väčšie zapájanie do riadiacich a strategických pozícií vo verejnom aj súkromnom sektore sa ženy budú významnejšie podieľať na smerovaní krajiny a jej budúcnosti.

Národnostné menšiny na Slovensku a ich kultúra musí byť chápaná ako neoddeliteľná súčasť väčšinovej slovenskej kultúry a jej príbehu. Podporovaný bude dialóg a viacjazyčnosť ako opak vyčleňovania a uzatvárania menšinových kultúr do ich jazykovej a kultúrnej domény.

Cirkvi a náboženské spoločnosti sa zbavia priamej závislosti od financovania štátom, čo im umožní slobodnejšie sa rozvíjať, vnášať do verejného diskurzu duchovné a morálne hodnoty v rámci pluralitej občianskej spoločnosti a prispievať tak k zvyšovaniu dôvery v spoločnosti a vytváraniu prostredia spolupráce a súdržnosti.

Priority

- **Dosiahnutie zásadného zvýšenia podielu žien**
v riadiacich pozíciách vo verejnej aj súkromnej sfére a výrazné zniženie nerovnomernosti v ohodnotení ich práce.
- **Prijatie legislatívy, ktorá umožňuje uzákonenie životných partnerstiev párov rovnakého pohlavia.**
- **Zmena chápania postavenia národnostných a etnických menšíň a ich kultúry na rozvoji krajiny.**
Podpora programov, ktoré pestujú vzájomný dialóg a spoluprácu v oblasti kultúry a jazyka medzi menšinami, bude zameraná nie len na ochranu a rešpekt voči kultúrnym hodnotám menšíň, ale aj k integrácii a symbióze, namiesto asimilácie alebo vyčleňovania kultúr. Podpora viacjazyčného vzdelávania a programov bude smerovať rovnako na menšinové ako na väčšinové obyvateľstvo. Tieto inkluzívne politiky sa budú prirodzene aplikovať aj na novo vznikajúce kultúrne menšiny.
- **Vytvorenie nového rámca vzťahu štátu s cirkvami a náboženskými spoločnosťami**, ktorý nebude vychádzať zo starého prežitého komunistického modelu financovania ako nástroja kontroly, ale slobodného a rovnocenného vzťahu v kontexte občianskej spoločnosti. V takomto modeli stratia existujúce limity počtu členov na registráciu cirkví a náboženských spoločností zmysel, čím sa dosiahne väčšia náboženská sloboda a posilný úloha týchto spoločenstiev v pluralitnej spoločnosti.

„ Hrdosť na vlastnú krajinu a jej úspechy sa musí stať zdrojom pozitívnej identity, ktorá bude patriť všetkým obyvateľom bez rozdielu.

Irena Bihariová

Celoslovenské stretnutie dobrovoľníkov, Žiar

Kultúra ako verejný priestor

Našou víziou je Slovensko ako krajina s modernou európskou identitou, ktorá sa dokázala dôstojne vysporiadať so svojou minulosťou a dokáže definovať svoje miesto na ceste od minulosti k budúcnosti. Jej odrazom je kultivovaný verejný priestor, ktorý je spoločným vlastníctvom nás všetkých. V našej vízii si Slovensko uvedomuje význam kultúry a umenia pre rozvoj súdržnej spoločnosti, ako aj ich potenciál v kontexte inovatívnej ekonomiky. To sa premietne do fungujúcich a moderných kultúrnych inštitúcií, infraštruktúry a produkcie, ktoré budú pružne reagovať na spoľočenský vývoj a stanú sa súčasťou každodennej reality. Hodnoty kultivovanosti a krásy budú presakovať verejnými politikami. Právo na prístup ku kultúre, umeniu a kráse bude všeobecne akceptované a odrazí sa aj na starostlivosti o verejný priestor a prítomnosti umenia a kultúry v ňom.

Vďaka zmysluplným investíciám do rozvoja kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu dosiahne Slovensko vo viacerých oblastiach európsku a svetovú kvalitu kultúrnej produkcie. Dialóg o kultúre, jej obsahu a význame bude súčasťou spoločenskej debaty, ktorá kultivuje spoločnosť.

Priority

- **Reforma štátom a samosprávami spravovanej kultúrnej infraštruktúry.** Dôjde k zmene štatútov a financovania verejných kultúrnych inštitúcií, revízii hmotnej infraštruktúry a prispôsobeniu jej fungovania v digitálnej dobe. Cieľom je dosiahnuť väčšiu prítomnosť kultúrneho obsahu v každodennom živote obyvateľov Slovenska.
- **Vytvorenie systému komplexnej podpory kultúry,** ktorá zahŕňa verejnú podporu, ale umožňuje aj väčšiu participáciu súkromnej sféry a komunít na tvorbe kultúrneho obsahu a jeho financovaní. Revízia systému podpory kultúry na miestnej, regionálnej a národnej úrovni na princípe „hodnota za peniaze“. Vytvorenie nástrojov, ktoré umožnia väčšiu participáciu súkromného kapitálu na podporu kultúry (sponzoring) a zároveň podpora investície do kreatívneho priemyslu (daňové a úverové nástroje, „rebate“ schémy, podpora exportu a internacionálizácie).
- **Zavedenie kultúrneho a umeleckého vzdelávania** a zvyšovanie aktívnej účasti na kultúrnych a umeleckých aktivitách na všetkých úrovniach verejného školstva, prepájanie umenia s vedou, výskumom a inováciami.
- **Väčší dôraz na podporu kultúry rôzneho typu menší** a ich dialógu s väčšinou. Podpora multikultúrneho vzdelávania, platforem pre dialóg a rozvoja interkultúrnych zručností.
- **Nový prístup ku kultúrnemu dedičstvu** – prepájanie minulosti, súčasnosti a budúcnosti prostredníctvom integrácie kultúrneho dedičstva, komunít a súčasného umenia a kultúry.
- **Prehodnotenie úlohy médií verejnej služby** a verejných informačných domén v kontexte post-faktuálnej spoločnosti. Nanovo definovať ich verejný prínos a úlohu pri ochrane a kultivovaní demokracie a slobody.

„Našou víziou je Slovensko ako krajina s modernou európskou identitou, ktorá sa dokázala dôstojne vysporiadať so svojou minulosťou a dokáže definovať svoje miesto na ceste od minulosti k budúcnosti.

Zora Jurová, Tour Progres Slovenska, Banská Bystrica

5. Sebavedomá a bezpečná krajina

Našou víziou je Slovensko ako sebavedomý a konštruktívny hráč v európskom a globálnom priestore, so zahraničnou politikou, ktorej strategický horizont a hodnotový rámec presahujú úzko definované národné záujmy.

V rámci EÚ bude Slovensko aj ďalej pôsobiť v jadre európskeho projektu – kam politicky a civilizačne patrí. S pocitom a zodpovednosťou za osud EÚ ako celku bude utvárať jeho podobu prostredníctvom vlastných priorít a riešení. V bezpečnostnej politike budeme spoľahlivým a funkčným spojencom v rámci NATO, s plne modernizovanými a efektívne fungujúcimi ozbrojenými zložkami a vnútornou odolnosťou voči širokému spektru bezpečnostných hrozieb.

Slovensko ako tvorca budúcnosti EÚ

Účasť Slovenska na ďalšej európskej integrácii musí so sebou priniesť aj novú kvalitu vzťahu domácej a európskej politiky, v ktorom EÚ nebude chápaná ako cudzí priestor, ale ako naše vlastné politické spoločenstvo, ktorému môžeme a musíme vtlačiť svoju pečať. V tomto zmysle musí byť účasť na nových integračných projektoch dôsledkom pozitívneho rozhodnutia, nielen absencie alternatívy, a procesom, ktorý napomáha politickému a ekonomickému rozvoju krajiny a je integrálnou súčasťou jej pokroku.

Našou víziou je Slovensko, ktoré v európskej politike definitívne vystúpi z role post-komunistickej “novej členskej” krajiny. Dynamika našich bilaterálnych spojenectiev a koalícii v EÚ prekročí úzky regionálny či historický rámec symbolizovaný zoskupením V4 a bude odrážať tematické a hodnotové prieniky naprieč celou úniou. Slovensko musí odmietnuť geopolitickú konцепciu strednej Európy ako protiváhy vplyvu Nemecka či nárazníkovej zóny medzi východom a západom. V našej vízii bude Slovensko súčasťou voľného bloku menších členských štátov nielen zo stredoeurópskeho priestoru, ktorý bude prirodzeným strategickým partnerom Nemecka a Francúzska v prehlbovaní európskej integrácie. Slovensko bude presadzovať inkluzívny a komunitárny charakter tejto integrácie a pevné ukotvenie v základných zmluvách a posilenej demokratickej legitimité spoločných inštitúcií.

Priority

- **Aktívne definovať obsahové priority SR v budúcej EÚ.** Tie by mali odrážať víziu vnútornej zmeny krajiny v niekoľkých sektorových politikách (napr. veda a výskum, energetika, digitalizácia, doprava, sociálna súdržnosť rovnosť príležitostí, efektívny boj proti daňovým únikom či vnútorná bezpečnosť) a tým dopĺňať tradičné zahranično-politické priority Slovenska
  - Východné partnerstvo či politika rozširovania EÚ. Príkladom by mohla byť iniciatíva smerujúca k politickému kompromisu medzi starými a novými členskými štátmi o novej rovnováhe na jednotnom trhu, ktorej súčasťou by bola liberalizácia v službách a digitálnej ekonomike, zachovanie slobody pohybu pracovníkov a existujúcej miery benefitov, ale aj dohoda na spoľnom minime sociálnych štandardov a nastavenie konvergencie v príjmoch a životnej úrovni ako politického cielu Eurozóny, respektívne EÚ. Ďalšími sú napríklad postupné preorientovanie časti rozpočtu EÚ na vedu, vzdelávanie a digitálnu gramotnosť ako zdroje globálnej konkurencieschopnosti.
- **Vypracovať novú dlhodobú koncepciu zahraničnej politiky SR a koncepciu pôsobenia SR v EÚ** (dnes nič podobné neexistuje), v ktorej vláda zadefinuje obsahové priority aj optimálny postup ďalšej integrácie.
- **Nový inštitucionálny rámec pre tvorbu európskych politík.** EÚ agenda sa oddelí od zahraničnopolitickej agendy diplomacie. Vytvorí sa silný úrad vicepremiéra pre európske záležitosti ako politická, nie úradnícka či diplomatická, funkcia. Ten bude v súčinnosti s Ministerstvom financií v otázkach Eurozóny nielen koordinovať sektorové EÚ politiky (výstupy a pozície v Rade), ale zároveň aj prierezovo zohľadňovať a strážiť európsku dimenziu pri tvorbe domácich politík.

- **Modernizovať a zefektívniť fungovanie Ministerstva zahraničných vecí.** Do prostredia diplomacie a na vedúce funkcie v rámci ministerstva budú dočasne aj trvalo vtiahnutí experti z vonkajšieho prostredia (podnikateľské prostredie, akademická sféra, tretí sektor). Znížia sa platové rozdiely medzi prácou v „centrále“ a vyslaním v zahraničí. Významne sa posilní a skvalitní analytická práca ministerstva a jeho Bezpečnostný odbor. Diplomatická akadémia sa stane skutočnou vzdelávacou inštitúciou zabezpečujúcou celoživotné vzdelávanie diplomatov. Zásadne sa zreformuje a posilní sieť Slovenských inštitútorov v zahraničí.
- **Výrazne posilniť Výbor pre európske záležitosti** v NRSR, personálne a aj z hľadiska politického profilu. Výbor bude mať oveľa viditeľnejšiu rolu pri zadávaní mandátov vláde na rokovania Rady a bude motorom celospoločenskej debaty o EÚ (so samosprávami, akademikmi, občianskou spoločnosťou atď.).

↗ **Viac o našom pohľade na európsku politiku si môžete prečítať aj v eseji Michala Šimečku a Martina Dubéciho na progresivne.sk/odborne-clanky**

**„Našou víziou je Slovensko
ako fungujúci a zodpovedný
člen NATO s modernou
bezpečnostnou kultúrou
založenou na princípe
odolnosti.**

Krajina, ktorá pomáha

Našou víziou je solidárna krajina, schopná a ochotná pomáhať iným krajinám a ľuďom v núdzi a podporujúca efektívne riešenia v oblasti rozvojovej a humanitárnej pomoci, pretože cíti záväzok dávať ďalej to, čo sama dostala. V rámci spoločných európskych politík sa budeme primerane zúčastňovať na presídlovacích programoch a pomáhať ľuďom, ktorí sa nemajú kam vrátiť. Výraznú úlohu v tomto procese budú zohrávať mestá a komunity občanov, ktorí budú vyvíjať súkromné iniciatívy a programy.

Priority

- **Zodpovedná imigračná politika.** Jednoduché a flexibilné pravidlá pre príchod a pobyt cudzincov (vychádzajúce z EÚ harmonizácie), ktoré prinášajú prospech všetkým. Súčasťou je ochrana ich práv (t. j. nie vykorisťovanie a obchodovanie) a integrácia postavená na mestách a občianskej spoločnosti.
- **Zmena inštitucionálneho chápania témy** a presun kontaktu s migrantmi do civilného prostredia. Podobne ako napríklad v Českej republike alebo v Rakúsku, o udelení povolenia na pobyt nebude rozhodovať polícia, ale moderný imigračný a naturalizačný úrad, ktorý bude zastrešovať imigračnú aj azylovú agendu a spolu-gestorom integrácie a zároveň tieto oblasti koordinovať.
- **Dôsledná a efektívna stratégia rozvojovej pomoci,** v rámci ktorej dokáže Slovensko efektívne odovzdávať skúsenosti a pomáhať zdrojmi krajinám, ktoré sú v núdzi, alebo potrebujú riešenia.

Bezpečnosť, pohotovosť, pripravenosť

Našou víziou je Slovensko ako fungujúci a zodpovedný člen NATO s modernou bezpečnostnou kultúrou založenou na princípe odolnosti, teda schopnosti komplexne a pohotovo reagovať na krízové situácie, vrátane kybernetických a hybridných hrozieb, a vrátiť sa čo najskôr do stavu pokoja. Naše ozbrojené zložky, plne modernizované a plánované v symbióze spojencami v EÚ a NATO, budú schopné krátkodobej teritoriálnej obrany a zároveň schopné plne hostiť spojenecké vojská. Zároveň budú disponovať agilnými špecializovanými jednotkami pripravenými pôsobiť v operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Naša vízia predpokladá, že niektoré spôsobilosti ozbrojených síl (vzdelávanie, letectvo) budú pôsobiť v nadnárodnej štruktúre. Počet vojakov jemne poklesne a zmení sa štruktúra ich vzdelania a špecializácie v prospech sofistikovanejších technických odborov.

Priority

- **Revízia bezpečnostného systému.** Nové rozdelenie úloh medzi jednotlivými bezpečnostnými aktérmi v krajinе (polícia, záchranné zložky, ozbrojené sily, spravodajské služby, Bezpečnostná rada SR) a zároveň nové rozdelenie kompetencií medzi SR, NATO a EÚ.
- **Technologická modernizácia spojená so zvýšenou kvalitou ľudských zdrojov.** Systematická materiálna, ľudská a organizačná obnova ozbrojených síl na základe princípu „hodnota za peniaze“.
- **Internacionalizácia niektorých slovenských vojenských spôsobilostí.** Začiatok diskusie o oblastiach, ktoré by mohli byť presunuté na medzinárodnú úroveň. V prvej fáze by mohlo ísť o oblasť vojenského vzdelávania.
- **Pripravenosť na nové hrozby a spravodajské spôsobilosti.** Zrejme najakútnejšie nedostatky v pomere k možným škodám sú dnes v oblasti kybernetickej a spravodajskej ochrany SR. Obe si budú vyžadovať zvýšenú pozornosť nového vedenia bezpečnostných rezortov.
- **Spolupráca Ministerstva obrany s technologickou komunitou.** Časť navýšeného rozpočtu na obranu alokovať na podporu technologických firiem a riešení v oblasti bezpečnosti.
- **Vytvorenie inštitucionálneho zázemia na boj proti internetovému šíreniu nenávisti, falošných a klamlivých informácií, kybernetickej kriminalite a zneužívaniu osobných údajov.** Takéto inštitúcie budú postupne vznikať v celom vyspelom svete pre potrebu vysporiadať sa s reguláciou online obsahu a nastaviť normatívy pre činnosť a existenciu vo virtuálnom svete, kam sa bude postupne presúvať aj výkon moci.

6. Udržateľná krajina

Našou víziou je krajina, ktorej hospodárstvo a životný štýl sú založené na ohľaduplnom vzťahu k prírode a životnému prostrediu. Je ňou ekonomika, ktorá nie je závislá na lineárnom využívaní zdrojov a za každú cenu dosahovanom raste, ale snaží sa, aby všetky zdroje ostali v systéme čo najdlhšie a s minimálnymi stratami.

Étos udržateľného rozvoja pôjde naprieč všetkými verejnými politikami – od poľnohospodárstva, cez energetiku, až po dopravu. Našou víziou je krajina, ktorá dokáže vidieť za horizont súčasných vecí a cíti zodpovednosť za budúce generácie. Kde sa úspech nemezia bohatstvom, ale kvalitou života.

A close-up photograph of a man with long, light-colored hair and dark-rimmed glasses. He has a beard and is wearing a dark grey ribbed turtleneck sweater. He is seated, holding a black microphone in his right hand and speaking into it. The background is dark and out of focus.

**„ Cirkulárna ekonomika
dáva Slovensku šancu
vysporiadať sa so štvrtou
priemyselnou revolúciou,
a to prostredníctvom
podpory domácich
inovatívnych firiem
a firiem v tradičných
priemyselných
odvetviach.**

Čistá energia, čistá krajina

Predpokladom prechodu slovenskej ekonomiky na obnoviteľné zdroje energie je odstránenie neefektívnych nastavení z prechádzajúceho obdobia, vrátane korupčných praktík pri zavádzaní fotovoltaiky či využívanie biomasy pri nadmernej ťažbe dreva. Úspešná stratégia tohto prechodu musí čo najviac budovať na regionálnych špecifikkách, aby podnietila vznik siete množstva rôznych malých a stredných zdrojov s novými príležitostami pre miestny rozvoj a tvorbu pracovných miest. Je potrebné vo výraznejšej miere využívať geotermálnu energiu s podporou domáčich inovatívnych energetických technológií.

Klúčovou zložkou novej energetickej politiky bude transformácia elektrizačnej a prenosovej sústavy na systémy inteligentných sietí s kapacitou uskladňovania energie. Nutnosť prechodu na obnoviteľné zdroje a energetickú udržateľnosť bude súvisieť aj s tým, že jadrový priemysel sa postupne stane čoraz menej rentabilným vzhľadom na prísnne medzinárodné požiadavky na bezpečnosť elektrární, zodpovednosť prevádzkovateľov za celý palivový cyklus či riziko havárie.

Chceme dosiahnuť, aby sa slovenské poľnohospodárstvo sústredovalo na adaptáciu rastlinnej výroby, na zmenu klímy a na špecializovanú živočíšnu výrobu v menších počtoch a s vysokou pridanou hodnotou. V rámci domácej potravinovej sebestačnosti budeme prostredníctvom lokálnych a regionálnych politík podporovať rozvoj malých lokálnych poľnohospodárskych ekosystémov. V rastlinnej výrobe musí pokračovať snaha o rovnováhu medzi potrebami produkcie potravín a materiálov (vlákna, drevo, bioplasty). Poľnohospodárska pôda sa bude využívať s dôrazom na zadržiavanie vody a uhlíka v krajine.

Priority

- **Zvyšovanie energetickej efektívnosti.** Sprísnenie štandardov energetickej efektívnosti budov a výrobných procesov, ktoré spolu s cielenou bytovou a dotačnou politikou znížia spotrebu energie a umožnia prechod na obnoviteľné zdroje pri vykurovaní a časti technologických procesov, čo prispeje k zníženiu závislosti na dovoze energetických surovín.
- **Prebudovanie existujúcej energetickej infraštruktúry.** Slovensko pretvorí svoju prenosovú a distribučnú sústavu na inteligentnú sieť s dostatočnými kapacitami na uskladnenie energie integráciou elektromobility.
- **Štátnej energetickej politika** bude podporovať iba zvyšovanie energetickej efektívnosti, nové obnoviteľné zdroje energie a uskladňovanie energie. Ostaté zdroje budú postupne nahradzанé s dôrazom na znížovanie sociálnych dopadov bez znížovania ochrany životného prostredia.
- **Nové stratégie na adaptáciu na zmeny klímy a ochranu ovzdušia na lokálnej úrovni** povedú k zlepšeniu kvality prostredia, zníženiu predčasných úmrtí spôsobených znečistením ovzdušia a zmiernia dopady klimatickej zmeny.
- **Zjednodušenie systému chránených území** zlepší vymáhatelnosť a radikálne zníži počet výnimiek udeľovaných zo zákona o ochrane prírody, s cieľom zachovať aspoň 5 percent územia SR ako bezzásahové oblasti a rozširovať režim lesov osobitného určenia na územia v širšom okolí veľkých sídiel, ktoré budú slúžiť na rekreáciu a šport v súlade s ochranou prírody. Oblasti s výším podielom chránených území musia vo svojich rozvojových plánoch preferovať podoby ekonomiky blízke prírode.

- **Vytvorenie podporných mechanizmov, ktoré podnietia vznik a rozvoj lokálnych poľnohospodárskych ekosystémov** prostredníctvom lokálnych a regionálnych lesných a vodných stratégií a dotačných politík.
- **Cielená podpora zvyšovania pridannej hodnoty** v rámci slovenského poľnohospodárstva nielen v produkcií, ale aj spracovaní.

Ekonomika, ktorá neplytvá

Cirkulárna ekonomika dáva Slovensku šancu vysporiadať sa so štvrtou priemyselnou revolúciou, a to prostredníctvom podpory domácich inovatívnych firiem a firiem v tradičných priemyselných odvetviach (strojárstvo, elektrotechnika a informačné technológie), ktoré budú zavádzat obnoviteľné a odpad minimalizujúce technológie a materiály. To pomôže udržať na Slovensku investorov a krajinu zaradí medzi lídrov v oblasti bio-ekonomiky v strednej Európe.

Priority

- **Zlepšenie podmienok pre eko-inovácie** tak, aby sa Slovensko dostalo nad úroveň priemeru EÚ pri súčasnom obmedzovaní neekologickej investícií.
- **Povinné zelené obstarávanie** pre verejné inštitúcie a orgány štátnej správy s prísnymi kritériami na trvalú udržateľnosť.
- **Zniženie tvorby a zvýšenie recyklácie odpadov** dôslednou implementáciou odpadovej hierarchie (prevencia, znova použitie, recyklácia) v hospodárstve.
- **Cielene vzdelávanie a revízia postupov** vo všetkých technických odboroch smerom k trvalej udržateľnosti.
- **Vytvorenie a dôsledné uplatňovanie legislatívnych nástrojov** smerujúcich k uplatňovaniu cirkulárnej ekonomiky. Presadenie dôslednejšej a nebyrokratickej implementácie zásady „znečisťovateľ platí“ s využitím rozšírenej zodpovednosti výrobcov ako trhového nástroja podporujúceho inováciu v znižovaní tvorby obalov.

Celostátné stretnutie dobrovoľníkov, Žiar

Čomu veríme: desatoro Progresívneho Slovenska

Chceme modernú krajinu, ktorá bude vdľaka priaznivému, otvorenému a solidárному prostrediu zdrojom nádeje a hrdosti pre všetkých ľudí, ktorí v nej žijú.

---

1. PROGRES → Veríme, že svet a spoločnosť, v ktorej žijeme je možné zlepšovať za každých okolností. Nielen v období rozmachu, ale aj v ťažkých časoch. Musí sa však spojiť kritická masa ľudí, ktorým na zmene k lepšiemu záleží. Rozvoj a napredovanie našej spoločnosti musia cítiť všetci. Tých, ktorí sú vpredu musí motivovať a povzbudzovať a tým, ktorí ostávajú vzadu musí pomáhať.

---

2. SLOBODA → Veríme v slobodu jednotlivca, ktorej vyjadrením je liberalno-demokratický spoločenský systém. Veríme v spoločnosť, kde slobodní jednotlivci vytvárajú prostredie spolupatričnosti a v ktorej sú práva jednotlivca vyvážené záujmami spoločenstva. Schopnosť napĺňať spoločný záujem a mieru empatie a solidarity považujeme za dôležité znaky slobodnej spoločnosti.

---

3. ROVNOSŤ → Veríme, že spoločenstvo je tvorené jednotlivcami, ktorí sú si rovní vo všetkých právach. Preto považujeme za dôležité chrániť slabších, tých, čo sú v menšine, či tých, ktorí sú akýmkolvek spôsobom znevýhodnení, aby mohli svoje práva realizovať. Kritériami rovnosti v spoločnosti je pre nás možnosť dôstojného života pre všetkých a rozmanitosť tých, ktorí majú rovnaké práva.

---

4. POZNÁVANIE A KRÁSA → Veríme v spoločnosť, ktorá umožňuje jednotlivcovi prístup k poznávaniu a kráse. Schopnosť poznávať svet okolo, kriticky ho hodnotiť, ale aj vnímať ho v momentoch harmónie považujeme za nevyhnutnú pre dlhodobý rozvoj akéhokoľvek spoločenstva a jeho hodnôt.

---

5. SPRAVODLIVÁ SPOLOČNOSŤ →

Vyjadrením rovnosti práv je pre nás spravodlivé zaobchádzanie so všetkými členmi spoločenstva bez rozdielu. Zabezpečenie spravodlivosti, dostupnej každému v reálnom čase, považujeme za základnú povinnosť verejnej moci. Je preto zodpovednosťou tých, ktorým spoločnosť zverí výkon moci a starostlivosť o verejné statky.

---

6. EKONOMIKA AKO NÁSTROJ

ROZVOJA → Ekonomiku chápeme ako nástroj na zlepšovanie spoločnosti, nie ako cieľ jej existencie. Preto považujeme za dôležité rozvíjať slobodný trh v takej miere, ktorá umožňuje vyvážený rozvoj spoločenstva a podporovať ekonomickú politiku, ktorá chráni dôstojnosť všetkých ľudí a berie do úvahy udržateľnosť prostredia pre budúce generácie.

---

7. UDRŽATEĽNÉ PROSTREDIE → Kvalitu a trvalú udržateľnosť prostredia, v ktorom naša spoločnosť existuje, považujeme za kľúčový predpoklad k jej zachovaniu a napredovaniu. Toto prostredie pre nás nie je iba fyzickým priestorom, ale aj spoločne zdieľaným právnym a hodnotovým rámcom. Kultiváciu verejného priestoru ako spoločného prostredia, ktoré je motivujúce, udržateľné a spravodlivé voči všetkým, ktorí v ňom žijú, vnímame ako nevyhnutnú úlohu spoločnosti.

---

8. DEMOKRATICKÉ INŠTITÚCIE →

Veríme v posilňovanie moderných, otvorených a efektívnych demokratických verejných inštitúcií, ktoré sú najlepším nástrojom na formovanie a ochranu spoločenských hodnôt a vytváranie verejných statkov. Inteligentné formy regulácie považujeme za nástroje na vytvorenie rovnosti príležitostí, ochranu slabších a znevýhodnených a zveľaďovanie verejného priestoru.

---

9. EURÓPA A SVET → Veríme, že hranice štátu, v ktorom žijeme, nie sú hranicami našich hodnôt a zodpovedností. Podporujeme integráciu a spájanie síl v rámci Európy, ale aj tesnejšie prepojenie s ďalšími krajinami vyznávajúcimi liberálno-demokratické hodnoty. Otvorenosť voči iným považujeme za najlepší spôsob budovania vlastnej identity založenej na zdieľaní rovnakých hodnôt a ich efektívnom presadzovaní. Komunikáciu, spoluprácu a solidaritu s ostatnými národmi a krajinami vnímame ako dôležitý nástroj na dosiahnutie pokoja, mieru a udržateľného života na našej planéte.^{10.}

BUDÚCNOSŤ → Sme presvedčení, že budúcnosť jednotlivcov a spoločnosti závisí na tom, ako sme pripravení na nastávajúce výzvy. Veríme preto v rozmanitú a otvorenú spoločnosť. Len takáto spoločnosť dokáže tvoriť nové nápady, nachádzať nové riešenia a pružne reagovať na výzvy, ktoré prináša rýchly vývoj spoločnosti, vedy a technológií. Veríme v budúcnosť, ktorá neprichádza, ale ktorú aktívne tvoríme. V budúcnosť, ktorá pre nás nie je hrozbou, ale príležitosťou.

Národní program
rozvoja lokálních
politisky Hlavné, SNP

finančne podporil:

Naše obec

Naše obec

Progresívne Slovensko

— Vízia jednej krajiny

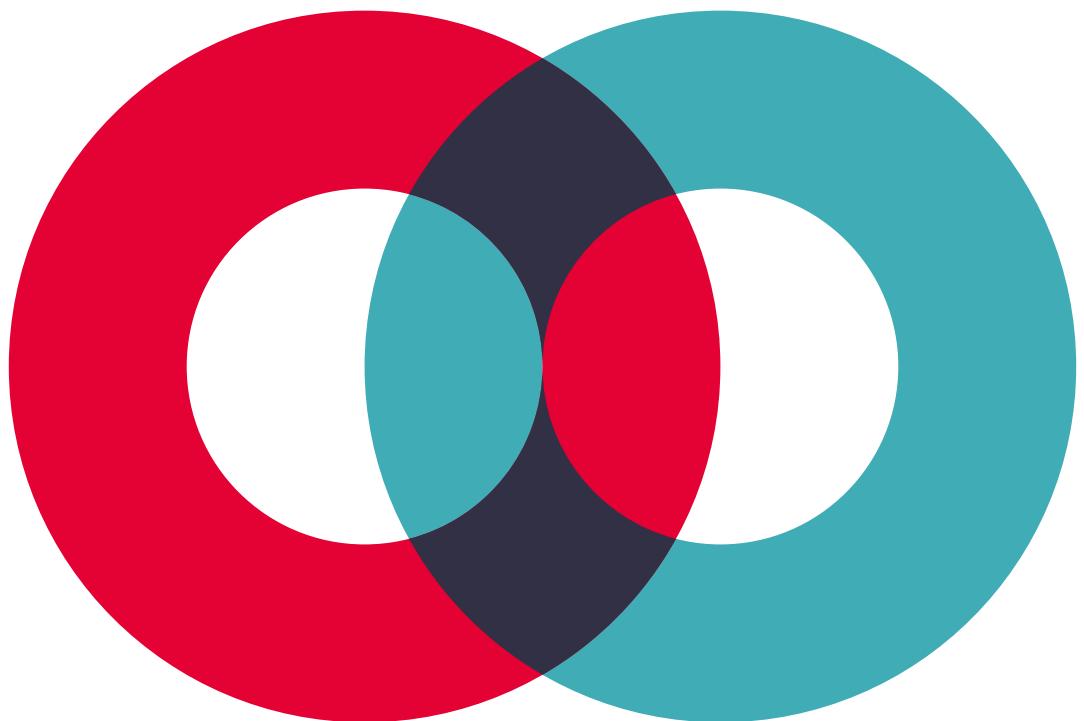
Vydalo Progresívne Slovensko v roku 2017
Tálerova 10, 811 02 Bratislava

Fotografie Tomáš Halász
Dizajn Boris Meluš

ahoj@progresivne.sk
www.progresivne.sk

Progresivne.sk

Január 2018